

Utjecaj i djelovanje američke mafije tijekom 20. st.

Dolinar, Lorena

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:635011>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Lorena Dolinar

**UTJECAJ I DJELOVANJE AMERIČKE
MAFIJE TIJEKOM 20. STOLJEĆA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Lorena Dolinar

**UTJECAJ I DJELOVANJE AMERIČKE
MAFIJE TIJEKOM 20. STOLJEĆA**

Diplomski rad

Mentor: doc. dr. sc. Vladimir Šumanović

Sumentor: doc. dr. sc. Mijo Beljo

Zagreb, 2022.

SADRŽAJ

1. UVOD	5
2. VEZA AMERIKE I SICILIJE	6
• Mala Italija	7
3. „PRVA OBITELJ“ NJUJORSKE MAFIJE	10
• Morello i ubojstva.....	12
• Početak kraja	13
4. MAFIJA 1920-ih i 1930-ih.....	14
• Prohibicija	14
• Kastelamareški rat (Castellammare War).....	16
5. SINDIKATI I ORGANIZIRANI KRIMINAL.....	18
• Hooverov FBI (1924.-1972.).....	20
• RICO – Racketeer Influence and Corrupt Organizations Act	25
• Mafija i organizirani rad.....	26
6. AL CAPONE	30
7. LUCKY LUCIANO.....	36
8. KEFAUVEROVA KOMISIJA	43
9. POSLJEDICE RICO-A: „COMMISSION CASE“ 1985.....	48
10. JOHN GOTTI.....	50
11. ZAKLJUČAK.....	54
12. BIBLIOGRAFSKI PODACI	55

Ovaj diplomski rad predstavlja krunu mog obrazovanja. Rad u kojeg je uloženo puno truda, vremena i istraživanja. Želim se zahvaliti svojoj obitelji koja mi je oduvijek bila najveća podrška u svim mojim odlukama; mojim najdražim ljudima koji su me bodrili i motivirali kada mi je bilo teško te se veselili svim mojim uspjesima. Hvala mom djedu koji mi je prenio svoju ljubav prema povijesti i zbog kojeg sam i započela svoju avanturu s povijesti i filozofijom na ovom fakultetu. Ovaj rad posvećujem svima njima, ali i sebi. Svaka besana noć, suze i nervoza se isplatila.

Hvala i mom mentoru, doc. dr. sc. Miji Belji, koji mi je uljepšao studiranje svojim predavanjima, pričama i energijom. Zaista ste predivan čovjek, kvalitetan profesor i dobra duša. Hvala Vam za sve!

Teška srca, pišem posvetu i mom prerano preminulom prijatelju Adelu koji je trebao sa svima nama slaviti kraj mog fakultetskog obrazovanja. Život je nepredvidiv i podsjeti nas koliko smo zapravo mali i krhki. Bila mi je čast i privilegija poznavati te Adele. Lijepo spavaj, ovo je i za tebe.

1. UVOD

Talijanska, kao i američka mafija, dugo su bile samo mit. Priča o skupini kriminalaca i bandita koji imaju svojevrsnu hijerarhiju i inicijaciju svojih članova činila se kao priča za neki dobar kriminalistički roman. Ipak, mafija je bila sve samo ne mit. Dolaskom siromašnih Talijana na američko tlo ne počinje priča o mafiji jer, prema mišljenju mnogih, ona je postojala još prije nego što su Talijani došli, nego se stvara priča o organiziranom kriminalu kakav je poznat danas. Američki filmovi poput trilogije „Kum“, „Dobri momci“, „Scarface“ i dr. pokušavaju na filmski i dramatičan način prikazati svijet mafije. Ipak, svijet organiziranoga kriminala bio je mnogo više od toga. Ljudi poput Luckyja Luciana, Ala Caponea, Carla Gambina, Vita Genovesea i mnogi drugi sinonimi su za talijansko-američku mafiju te predstavljaju značajna imena u njezinoj dugoj povijesti. Tema ovog diplomskog rada je organizirani kriminal u SAD-u, njegovi počeci i najznačajniji događaji.

Prvi dio diplomskog rada bavit će se dolaskom talijanskih emigranata u SAD i njihovim novim životom. Drugi dio bavit će se prvom mafijaškom obitelji New Yorka – obitelji Morello, njezinim počecima, razvojem i temeljima koje je postavila za daljnji razvoj talijansko-američke mafije. Treći dio istražuje New York tijekom 1920-ih i 1930-ih te najvažnije događaje tog razdoblja: prohibiciju i Kastelamareški rat. Četvrti dio bavi se vezom između sindikata i mafije. Peti i šesti dio bave se dvojicom najutjecajnijih mafijaša u njezinoj povijesti – Alom Caponeom i Luckyjem Lucianom. Sedmi dio ulazi u dubinu Kefauverove komisije, koja je označila početak kraha mafije. Osmi dio bavi se detaljima slučaja „Povjerenstvo“, koji je slomio pet njujorških obitelji. Konačni, deveti dio, ukratko opisuje uspon i pad Johna Gottija.

2. VEZA AMERIKE I SICILIJE

Sicilija je stoljećima bila pod dominacijom stranaca – Arapa, Francuza, Španjolaca, Austrijanaca... Od ranog 18. do sredine 19. st. Sicilijom, Napuljem i Kalabrijom dominirali su španjolski Burbonci, dinastija koja je bila povezana s Francuzima. Burbonski policajci sakupljali su porez i iznuđivali mito, zbog čega se stanovnici Sicilije nisu mogli osloniti na policijsku zaštitu, zakon i vlast. Bilokakva prijava policiji smatrala se kršenjem *omerte*, zakona časti, koji diktira da svaki pravi muškarac ne odaje bilokakve informacije o bilokakvim radnjama te samostalno rješava probleme.¹

Na Siciliji je lokalnu bandu vodio *capo*, a nešto što su banditi i razbojnici s tog područja imali zajedničko s onima s Balkana, Irske, Španjolske odnosilo se na društvenu nepravdu i gospodarsko iskorištavanje stanovništva, loše životne uvjete te institucijsku korupciju. Za Siciliju se govorilo da je „raj nastanjen demonima“.² Za Palermo se govorilo da je opasan grad, a istočni dio Sicilije bio je mirniji. Na prijelazu 19. stoljeća stopa ubojstava u Palermu bila je 29 na 10.000 stanovnika, a u zapadnim unutarnjim dijelovima zemlje do čak 44 na 100.000 stanovnika.³

Promatrajući razvoj mafije i njezinu povijest, možemo reći da su prije velikih i moćnih organizacija postojale lokalne bande koje su stoljećima organizirale krađe i razbojništva. Kriminala je uvijek bilo. Kad bi se uspoređivala američka i talijanska mafija, ne postoje prevelike sličnosti. Ističe se napuljska Camorra kao najbližnja, čvrsta organizacija koja je bila pod jednim *capo di testa* ili načelnikom, vođom. Organizacija je počela djelovanje oko 1800. godine, a činili su je lopovi, prevaranti, a s vremenom i ubojice.⁴

U južnoj Italiji nakon 1860. godine, vlast nije činila ništa što se tiče lošeg života u zemlji. Tajne službe prisluškivale su građane, pravedno suđenje nije postojalo. Vladali su nasilje, strah i teror. Policija je imala visoku razinu vlasti i apsolutno ju je koristila.⁵

¹ Reppetto, T. (2004.) – str. 3.

² Reppetto, T. (2004.) – str. 3.

³ Reppetto, T. (2004.) – str. 4.

⁴ Reppetto, T. (2004.) – str. 5.

⁵ Reppetto, T. (2004.) – str. 6.

Američki grad New Orleans svakako je privlačio Talijane. Grad je bio krajnja postaja za talijanske brodove koji su prevozili voće još prije Građanskog rata u SAD-u. Isto tako, bio je najveći grad na jugu u to doba, pa je automatski privlačio mnogo ljudi. Neke procjene govore da je do 1890. godine broj talijanske populacije porastao na 25 000.⁶

Glavni razlozi masovnih odlazaka Talijana u SAD bili su veliko siromaštvo, nepravda, polurobovski sustav, visoki porezi, tlačenje zemljoradnika, teror i sl. Ali dolaskom Talijana u SAD ne dolazi i mafija. Ona je postojala još mnogo prije toga. Prije Talijana SAD-om su dominirali Irci, Nijemci, Židovi, pa su Talijani nakon dolaska u Ameriku uvidjeli postojanje lokalnih bandi. Zbog toga će iduća poglavlja pobliže objasniti dolaske emigranata iz Italije u SAD i opisati godine njihove prilagodbe.

- Mala Italija

Prihvat tisuća imigranata bio je organiziran na otoku Ellis, smještenom unutar američkih saveznih država New York i New Jersey, koji je bio najprometnija postaja za obradu i inspekciju useljenika u SAD. Nakon obrade imigrante su brodovima slali u New York. Prema podacima, 1893. godine u New Yorku je živjelo dva milijuna ljudi, od kojih su trećinu činili stranci.⁷ Najveću zajednicu imigranata činili su Nijemci i Irci – čak pola milijuna njih. Međutim, do 1890-ih imigracija iz tih krajeva i sjeverne Europe vidljivo je oslabjela. Idućih 20 godina najviše ljudi došlo je iz istočne Europe. Broj Talijana u New Yorku 1850. godine bio je manji od 1000, 1880. godine povećao se na 13.000, a na prijelazu u 20. stoljeće New York je imao čak 150.000 Talijana. Do 1910. taj se broj popeo na 340.000 i nastavio je rasti.⁸

Od 1860. do 1914. godine Italiju je napustilo pet milijuna ljudi, što je činilo trećinu talijanskog stanovništva.⁹ Talijani su u New York najprije došli iz sjevernih industrijskih gradova te su bili sposobni radnici i pripadnici srednje klase. Ova je skupina bila dobrodošla u Ameriku i na njihov dolazak nisu gledali kao na ugrozu. S druge strane, 1880-ih dolaze seljaci, sve siromašniji ljudi, koji nisu imali adekvatno obrazovanje. Uglavnom su to bili Napolitanci i Sicilijanci koji su bježali od loših životnih uvjeta u domovini – visoki porezi,

⁶ Reppetto, T. (2004.) – str. 7.

⁷ Dash, M. (2009.) – str. 87

⁸ Dash, M. (2009.) – str. 88

⁹ Dash, M. (2009.) – str. 88.

loša ekonomija, prisilan vojni rok, prirodne katastrofe, među kojima su poplave, suša, erupcije vulkana, potresi...¹⁰

Gotovo svi oni bili su nepismeni i neobrazovani. Pri dolasku u SAD većina je mislila da će radom vrlo brzo steći veću količinu novca. Većina Talijana planirala je vratiti se kući, svojim obiteljima koje su ostavili, nakon što dovoljno zarade, na što su Amerikanci gledali kao na uvredu i nezahvalnost.

Dolazak imigranata za Amerikance je predstavljao dolazak socijalista i anarhista koji će pripovijedati o revoluciji, a najveću brigu predstavljao im je porast stope kriminala na njujorškim ulicama. Na otoku Ellis 19 od 20 Talijana sa sobom je imalo neko oružje, bio to nož ili revolver, što im je omogućavao i zakon SAD-a, koji nije priječio posjedovanje osobnog oružja (2. amandman).

Mala Italija naziv je za talijanski okrug u New Yorku, raspoređen oko ulice Mulberry. Tijekom 1890-ih to područje naseljavalo je uglavnom irsko stanovništvo. Naselje je bilo siromašno, prljavo i puno bolesti. Dolaskom Talijana situacija se nije mnogo promijenila. Bilo je malo svjetla, hladno i tmurno, nije bilo zelenila, livada i gradskih parkova, tako da su se djeca igrala na krovovima zgrada. Svaka je zgrada tijekom zime bila vrlo hladna, a ljeti prevruća i sparna. Privatnost nije postojala jer su sve prostorije u kući bile spojene, tako da je kuhinja ujedno bila spavaća soba. Kupaonica se dijelila s 50-60 ljudi iz zgrade, a za tuširanje se išlo u javne tuš-kabine. Nije bilo centralnoga grijanja, a prostorije su bile pune žohara, kukaca i štakora, kojih je bilo na svakom koraku. Smeće su bacali na ulicu, zbog čega je bio prisutan nepodnošljiv smrad.¹¹

Do promjena kojima su se Talijani nadali pri dolasku u SAD nije došlo, nego im je život bio gotovo identičan onomu u Italiji. Radili su prljave poslove koje su odbijali Amerikanci. Muškarci su sakupljali krpe i boce, radili konstrukcijske radove i bili smetlari, a žene su radile u tvornicama odjeće te sakupljale pera za madrace i jastuke - posao koji je često bio uzrok plućnih bolesti. Poslovi su bili loše plaćeni, a malo tko je bio prihvaćen na radno mjesto za stalno. Uglavnom je rok nekog posla bio samo nekoliko tjedana. Jedino su se oni koji su napornije radili mogli zadržati na dobivenom radnome mjestu. Takav način rada stvorio je natjecateljsku atmosferu među ljudima. Samo su rijetki imali veze preko prijatelja

¹⁰ Dash, M. (2009.) – str. 88.

¹¹ Dash, M. (2009.) – str. 91.

ili članova obitelji koji su u SAD došli prije njih i donekle su se već prilagodili novom životu.¹²

Sjedinjene Američke Države zahvatio je val ekonomske krize i depresije, što je rezultiralo masovnim otkazima ili nemogućnosti pronalaženja stalnog posla. Službeni krah dogodio se 1893. kad je pala vrijednost dionica, a mnoge su tvrtke bankrotirale.¹³

Obitelji Morello i Terranova tad su živjele na Manhattanu i nepoznato je kako su preživjeli krizu s obzirom na to da su morali prehraniti žene i djecu. Nakon što su uvidjeli kako u New Yorku ne mogu živjeti, odlučili su tražiti posao izvan grada. Na jugu SAD-a u to je vrijeme nedostajalo radne snage (zbog ukidanja robovlasništva), pa su pridošli sicilijanski radnici zbog marljivosti, sposobnosti i naučenosti na teži rad postali vrlo cijenjeni. Sezona žetve na jugu SAD-a počinjala je u listopadu pa je za pune proizvodne pogone i obradu bio potreban veći broj radnika. Zbog toga nije bilo iznenađujuće da su na rad primali cijele obitelji.¹⁴

Sicilijancima je najviše godila Louisiana jer su temperature zimi bile najsličnije onima na Siciliji. Sezona žetve u Louisianu je privukla mnogo Talijana – njih više od 2000 samo 1893. godine.¹⁵ Obitelji Morello i Terranova vratile su se na sjever 1896. godine nakon mukotrpnog rada, koji nije donio dovoljno novca, a uza sve to obitelji su se zarazile malarijom.¹⁶

Tijekom odsutnosti ovih dviju obitelji Mala Italija i općenito talijanska naselja u New Yorku su se promijenila. Broj Talijana između 1890. i 1900. godine utrostručio se, a područje Male Italije se proširilo.¹⁷ Ekonomija je u talijanskim četvrtima procvatila – uvezli su limun, maslinovo ulje i vino. Sve je više bilo talijanskih trgovaca, postolara, čistača cipela, bankara te talijanskih novina i odjeće.¹⁸

¹² Dash, M. (2009.) – str. 93.

¹³ Dash, M. (2009.) – str. 94.

¹⁴ Dash, M. (2009.) – str. 95.

¹⁵ Dash, M. (2009.) – str. 95.

¹⁶ Dash, M. (2009.) – str. 98.

¹⁷ Dash, M. (2009.) – str. 99.

¹⁸ Dash, M. (2009.) – str. 99.

Procjenjuje se da su 1897. godine stanovnici Male Italije zarađivali 30 milijuna dolara godišnje, od čega su dio slali svojim obiteljima u Italiju, a drugi trošili.¹⁹ Više novca rezultiralo je boljim uvjetima života, ali je predstavljalo i priliku kriminalcima da teroriziraju sugrađane. Tijekom 1890-ih dominirala su džeparenja, sitne krađe, sukobi noževima, a s vremenom su se pojavile ucjene, odnosno reket, te su česte bile i prijetnje. Iznudivački krugovi, koji su bili česti na Siciliji, proširili su se talijanskim četvrtima u New Orleansu i New Yorku u zadnjim godinama 19. stoljeća.

Proces iznude odvijao se na sljedeći način: bogati imigrant dobio je pismo u kojem od njega traže velik novčani iznos. Žrtva je često slala omotnice u kojima je bio novac ili se nasamo nalazila s nekim koga su poslali iznudivači. Ako žrtva nije poslušala naredbe, dobivala je upozorenja, uništavali su joj imovinu ili trgovačku radionicu ako ju je imala te je naposljetku osoba bila ubijena. Većina je bila preplašena već i pismom koje su dobili te su bez razmišljanja slali novac. Ipak, postojala je nekolicina onih koja se oduprla.²⁰

Svi su u Maloj Italiji znali za uništavanje trgovina, otmice djece i ubojstva bogataša. Organizaciji koja je vršila reketarenja nisu bili strani ni napadi bombama, a do bombi i dinamita moglo se lako doći zbog pristupa tvornicama, u kojima su radili mnogi Talijani.

3. „PRVA OBITELJ“ NJUJORŠKE MAFIJE

Kad govorimo o počecima američke mafije, ime koje je bilo prva asocijacija svakako je Giuseppe Joseph Morello. Rođen je u svibnju 1867. godine u Corleoneu. U obitelj Corleone primili su ga vrlo lako jer je vođa, Giuseppe Battaglia, bio jedan od Morellovih ujaka.²¹ Utjecaj Giuseppea Morella mogao se osjetiti od Chicaga do Louisiane, a američka mafijaška zajednica iznimno ga je poštovala. Prema tumačenju Billa Bonana, na prijelazu u 20. stoljeće bile su aktivne tri a ne pet talijansko-američkih obitelji koje su bile poznate po organiziranom kriminalu. Uz Morella, tu su bile još dvije značajne obitelji – prva je bila obitelj pod

¹⁹ Dash, M. (2009.) – str. 99.

²⁰ Dash, M. (2009.) - str. 101.

²¹ Critchley, D. (2009.) – str. 37

vodstvom Nichole Schire, koja je bila smještena u Brooklynu, a drugu je vodio Salvatore D'Aquila, koja je bila izdanak obitelji Morello.

Morellova mreža bila je uključena u razne tipove organiziranoga kriminala, a najpoznatija je bila po velikom lancu krivotvorenja. Ključno pitanje koje se postavlja jest: je li obitelj Morello bila ogranak sicilijanske mafije ili izvorna američka kriminalna skupina?²² Odgovor na to pitanje leži u načinu na koji je obitelj bila organizirana. Američka mafija, tj. obitelj koju je vodio Morello, svakako je imala veze s Italijom, prije svega na osobnoj razini jer je Morello bio Talijan i jer je blisko surađivao s talijanskom mafijom, ali u organizacijskom obliku nije bila nalik na one talijanskih mafijaških krugova.

Kriminalna priča Giuseppea Morella počela je u Corleoneu u prosincu 1889., kad je ubijen Giovanni Vela, muškarac koji je otkrio Morellijeve veze s mafijom Corleone. Javila se i svjedokinja ubojstva, Anna DiPuma, koja je rekla susjedima što se dogodilo i prijetila da će sve ispričati policiji. Na kraju je i ona ubijena, a Morella su ispitali policajci. U rujnu 1894. Morello je bio osuđen na šest godina i 45 dana zatvora te kažnjen novčanom kaznom za krivotvorenje i „trajnim oduzimanjem prava na bilo koju javnu dužnost od povjerenja“.²³ Morello je otprilike tad napustio Siciliju i pobjegao u SAD, točnije u New York, gdje je neko vrijeme bio nezaposlen. Sredinom 1890-ih odlučio je otići u Louisianu, a zatim u Teksas, gdje je s obitelji, koja je u međuvremenu bila došla, brao pamuk. U New York se vratio 1897. godine te ondje uložio novac u ugostiteljski objekt u 8th Prince Streetu, glavnom okupljalištu gangstera.²⁴

Kasne 1880-e godine bile su doba dominacije Talijana u krivotvorenju u New Yorku. Pod vodstvom Morella krivotvorenje u SAD-u nije se znatno razlikovalo od onog u Italiji, tj. na Siciliji. Morello je bio jedan od nekoliko mafijaških šefova povezanih s krivotvoriteljskim krugovima koji su bili razbijeni krajem 19. st. na Siciliji.²⁵ Krivotvorenje je bilo jedan od uzroka nasilja između mafijaških obitelji na Siciliji, a Sicilijanci izvan domovine bili su aktivni u krivotvorenju još od ranih 1860-ih u New Yorku.²⁶

Morellov bliski suradnik bio je njegov šogor Ignazio Sietta, poznat pod nadimkom Lupo ili "vuk" (na talijanskom). Sietta je u New York došao 1899. godine dok je bježao zbog

²² Critchley, D. (2009.) – str. 36.

²³ Critchley, D. (2009.) – str. 38.

²⁴ Critchley, D. (2009.) - str. 38.

²⁵ Critchley, D. (2009.) – str. 39.

²⁶ Critchley, D. (2009.) - str. 38.

optužbi za ubojstvo u rodnom Corleoneu – isto kao i njegov šogor deset godina ranije. Uz Morellovu braću Tonyja i Vincenta te polubrata Ciru iz obitelji Terranova, Lupo je bio član Morellova klana koji je u sljedećih 20 godina bio najmoćnija sicilijanska kriminalna skupina u New Yorku.

Zanimljivo je to što su za Lupa mislili da je šef, a ne Morello, jer je Lupo najviše bio na ulici i najviše su ga viđali, dok je Morello djelovao „iza kulisa“. Lupo je zapravo bio blagajnik. Zlokobno vlasništvo obitelji Morello bila je konjušnica smještena u istočnoj 108. ulici, blizu 1. avenije, gdje su čuvali ukradene konje i ubijali ljude. Prema službenim procjenama, od 1900. do 1920. godine u istočnom Harlemu bilo je najviše ubojstava.²⁷

Morello i Lupo svojim su kriminalnim djelovanjem privukli pozornost tajnih službi SAD-a. Za njujoršku policiju najvažniji talijanski kriminalac u gradu bio je Paul Kelly, pravim imenom Paolo Vaccarelli. Podrijetlom iz Napulja, promijenio je ime u irsko kako bi stekao bolji javni ugled budući da je bio profesionalni boksač.²⁸

Paul Kelly je bio vođa multietničke skupine Five Points gang, koja je bila aktivna na području od Broadwaya do parka City Hall. Većinu Kellyjeve bande činili su Talijani, a banda s kojom je Kelly imao najveće rivalstvo sastojala se od Židova. Nju je vodio takozvani Svećenik Eastman, pravim imenom Edward Osterman, također Židov.²⁹ Objema bandama bilo je zajedničko to da su sakupljale novac za zaštitu i surađivale s kockarima. I Kellyja i Eastmana uhićivali su nebrojeno mnogo puta, ali ih je svaki put spasila zaštita državnog senatora Timothyja Sullivana.

- [Morello i ubojstva](#)

27 Repetto, T. (2004.) – str. 25.

28 Repetto, T. (2004.) – str. 26.

29 Critchley, D. (2009.) – str.19.

Bilo kakav oblik nasilja u obitelji prvenstveno se prakticao na članovima obitelji koji bi progovorili o inkriminirajućim poslovima obitelji. Prvi takav slučaj zbio se u srpnju 1902. godine kad je na obali kraj njujorškog naselja Bay Ridge nađeno tijelo 30-godišnjeg Giuseppea Catanije, prerezanog vrata, brutalno pretučenog te uguranog u bačvu.³⁰ Vjerovalo se da su ga ubili zbog toga što je pod utjecajem alkohola znao ispričati neke detalje o organizaciji, što je bilo strogo zabranjeno. Iako je Lupo bio zadnji s Catanijom prije njegove smrti, nikakvih uhićenja nije bilo.

U travnju 1903. godine nađeno je osakaćeno tijelo 35-godišnjeg muškarca u njujorškoj istočnoj 11. ulici, na adresi 743.³¹ Žrtva je identificirana kao Benedetto Madonia. Nekoliko su ljudi potom uhitili. Postojala je teorija da su Madoniju ubili jer je prijetio da će progovoriti o djelovanju organizacije, a zapravo je Madonia branio svojeg zeta DePriema, koji je imao problema s obitelji. Tommaso Petto, jedan od uhićenih, na kraju je osuđen za ubojstvo Madonije, ali su ga pustili 1904. godine zato što policija nije pridavala ozbiljniju pozornost ubojstvima između Talijana. Petto je ubijen 1905. u vlastitom dvorištu.³²

- [Početak kraja](#)

U prosincu 1902. osnovan je zadružni savez Ignatz Florio, kojem je prvi direktor, a poslije i predsjednik, bio Joseph Morello. Savez je kupovao i prodavao stambene kuće talijanskim imigrantima i akumulirao dovoljno novca za gradnju stambenih zgrada u Bronxu prodajom dionica. Posao je legalno funkcionirao godinama dok su Morellovi kriminalni poslovi bili u prekidu. S vremenom se svrha saveza izgubila i Morello je 1908. nastavio s krivotvoriteljskim operacijama tako što je proslijedio dio krivotvorenih valuta kao dividende zadruge.³³ U posao su ušli novi ljudi, koje Morello i njegovi suradnici nisu znali, što je Morella naposljetku stajalo slobode. Morelova kriminalna obitelj proizvodila je i lažne kanadske novčanice. Krivotvoriteljski krug razbijen je krajem 1909. godine, kad su Morello i Lupo osuđeni na 30 i 25 godina zatvora.³⁴ Uz njih, na dugogodišnje zatvorske kazne osuđeni su i drugi članovi njihova kriminalnog udruženja. Kako bi vratili svoju slobodu, nekolicina

³⁰ Critchley, D. (2009.) – str. 42.

³¹ Reppetto, T. (2004.) – str. 29.

³² Reppetto, T. (2004.) – str. 33.

³³ Critchley, D. (2009.) – str. 46.

³⁴ Critchley, D. (2009.) – str. 48.

Morelovih suradnika željela je dati policiji informacije o djelovanju organizacije, a kad bi to i učinili, ubrzo nakon izlaska iz zatvora bili su ubijeni.³⁵

Morellu su 1918. godine smanjili kaznu na 18 godina te su ga naposljetku pustili 1920. godine. Nakon izlaska pridružuje se mafijaškoj koaliciji na čijem je čelu bio Giuseppe Masseria, zvani Joe the Boss, jedan od glavnih aktera Kastelamareškog rata, koji je bio aktivan 1930-ih godina 20. stoljeća.³⁶

Lupo je nakon presude za krivotvorenje naposljetku pušten 1920. godine. Nakon izlaska, bavio se reketarenjem voćara i pekara. Bio je osumnjičenik za ubojstvo 1930. godine te naposljetku bio tražen za drugo ubojstvo godinu dana kasnije. Ponovno je uhićen 1936. godine kako bi dovršio svoju kaznu iz 1910. godine. Pušten je 1947. godine te je umro 3 tjedna nakon.³⁷

4. MAFIJA 1920-ih i 1930-ih

- Prohibicija

Volsteadov zakon ili 18. amandman donesen je 16. siječnja 1920. godine.³⁸ Ime je dobio do Andrew Volsteadu, predsjedniku Odbora za pravosuđe Predstavničkog doma, koji je zagovarao prijedlog zakona. Predsjednik Woodrow Wilson podnio je veto na zakon, ali je Senat ipak presudio.³⁹ Zakon nije imao potporu građana i masovno su ga kršili te općenito nije imao smisla. U zakonu su postojale rupe, među kojima je bila proizvodnja i propisivanje „medicinskog“ i „poljoprivrednog“ alkohola te vina u vjerske svrhe.⁴⁰

Razdoblje prohibicije donijelo je jačanje crnog tržišta i poslovanja. Organizirani kriminal u SAD-u vrlo vjerojatno ne bi postojao u onom obliku za koji danas znamo da nije bilo spomenutog razdoblja prohibicije.⁴¹ Upravo je ono uvjetovalo suradnju mafijaških obitelji. Trgovina alkoholom pružila je priliku mafiji za jačanje i širenje na većem području SAD-a omogućujući joj jačanje međusobne povezanosti i stvaranje veće samodiscipline.

³⁵ Critchley, D. (2009.) – str. 49.

³⁶ Critchley, D. (2009.) – str. 50.

³⁷ Dash, M. (2009.) - str. 12.

³⁸ Critchley, D. (2009.) – str. 138.

³⁹ Britannica – Volstead Act <https://www.britannica.com/topic/Volstead-Act>

⁴⁰ Durden, Smith J. (2006.) – str. 40.

⁴¹ Critchley, D. (2009.) – str. 138.

Prema tome, nije iznenađujuće da su talijansko-američke mafijaške skupine veliku moć stekle upravo u vrijeme prohibicije (od 1920. do 1933. godine).⁴²

Kontrola ruma na otvorenom moru tehnički se razlikovala od krijumčarenja, koje je označavalo kopnenu proizvodnju i prijevoz ilegalnih alkoholnih pića. Alkohol se uglavnom uvezio iz Kanade, najviše su krijumčarili viski, a rum je dolazio iz zapadne Indije.⁴³ Alkoholna pića na tržište istočne obale SAD-a najviše su dopremali preookeanski brodovi koji su bili usidreni na moru u međunarodnim vodama. Prve godine prohibicije obilježio je uvoz većine konzumiranog alkohola s otvorenog mora, a jeftiniji alkohol proizvodili su domaći proizvođači. Neka od najznačajnijih imena koja su se bavila krijumčarenjem alkoholnih pića su: Frank Costello, kojeg su smatrali predstavnikom mafije u poslu s alkoholnim pićima te važnim primjerom trenda amerikanizacije mafije, Lucky Luciano, John Torrio i Frank Yale.⁴⁴

Jedan od važnijih događaja u mafijaškoj povijesti bio je trodnevni sastanak u Atlantic Cityju u svibnju 1929. godine.⁴⁵ Pretpostavlja se da je to bio prvi veliki sastanak mafijaških šefova, koji je bio samo jedan od koraka transformacije običnih lokalnih bandi u moćne kriminalne organizacije. Jedan od razloga okupljanja bio je početak razvoja nacionalnog monopola u poslovanju s alkoholnim pićima. Počela je modernizacija kriminalnog podzemlja, u kojem se od sitnih krađa i reketarenja, koji su dominirali u vrijeme Morella, počelo prelaziti na ozbiljnije i veće poslove. To su vrijeme obilježili Leepke Buchalter, Albert Anastasia i značajna mafijaška imena istočne obale pod vodstvom njujorške delegacije – Lucky Luciano, Costello, Lansky, Schultz, Torrio i drugi. Plan je bio koordinirati aktivnosti između sindikata koji su se sastojali od različitih etničkih skupina i međusobno podijeliti tržište.⁴⁶

Različiti autori iznosili su potencijalne razloge mafijaškog okupljanja, među kojima je bio i Jonny Lupsha, koji je tvrdio kako je bit sastanka bila vidjeti načine suradnje, odrediti način djelovanja tržišta, riješiti probleme zaliha i distribucije te pronaći načine smanjenja nasilja koje između mafijaških obitelji.⁴⁷

Na sastanku u Atlantic Cityju nastala je takozvana Velika sedmorka – skupina koju je činilo sedam mafijaških šefova iz židovskih, talijanskih i irskih obitelji. Iza toga koncepta

⁴² Critchley, D. (2009.) – str. 139.

⁴³ Critchley, D. (2009.) – str. 139.

⁴⁴ Critchley, D. (2009.) – str. 140.

⁴⁵ Critchley, D. (2009.) – str. 140.

⁴⁶ Critchley, D. (2009.) – str. 141.

⁴⁷ Critchley, D. (2009.) – str. 141.

stajali su Johnny Torrio i Meyer Lansky, uz potporu Luckyja Luciana i Arnolda Rothsteina. Svrha organizacije bila je stabilizirati cijene uvezenog alkohola. Iako je udružena organizacija obitelji nastala 1932. godine, već se 1933. godine raspala.⁴⁸

Iako je posao s alkoholom doveo organizirani kriminal na novu razinu i postavio temelje za daljnja poslovanja, nisu sve istaknute mafijaške obitelji bile u cijelosti posvećene toj vrsti ilegalnih radnji. Kao primjer ističe se obitelj Reina, koja je vodila mirnije poslovanje – ulagala je u nekretnine.⁴⁹

Zakon o prohibiciji ukinut je 1933. godine. Oni koji su od nje imali najviše koristi, nastavili su se baviti prodajom alkohola, ovaj put legalno. Samuel Bronfman, najveći krijumčar alkoholnih pića u Kanadi, osnovao je tvrtku Seagrams, a Lansky i Luciano te jedan od njihovih plaćenih ubojica, Benjamin Bugsy Siegel, pokrenuli su Capitol Wine and Spirits, poduzeće specijalizirano za vrhunska vina i likere.⁵⁰

- [Kastelamareški rat \(Castellammare War\)](#)

Krijumčarenje alkohola imalo je velik utjecaj na njujoršku mafiju, koja je, zahvaljujući tome, doživjela ekspanziju. Mafijaška moć i struktura bile su difuzne i povremeno frakcijske te nije postojalo dominantno vodstvo ili neki konkretan izvor moći. U vrijeme prohibicije svatko je htio svoj dio kolača, pa je prevladavala borba za prevlast i dominaciju. Zato su Lucky Luciano i Meyer Lansky odlučili s Vitom Genoveseom provesti strategiju čiji je cilj bio ujedinjenje zaraćenih bandi New Yorka. Prvi im je zadatak bio osiguranje vlastite moći, koja bi im pomogla u njihovim namjerama za pregovaračkim stolom.⁵¹ Lansky se bavio židovskim bandama, a Lucky Luciano bavio se Sicilijancima.

Tijekom 20-ih godina 20. stoljeća postojale su dvije struje unutar njujorške mafije, koje su činili Joseph Masseria (Joe the Boss) i Salvatore Maranzano. Luciano je bio Masserijin *consigliere* te je neizbježno bio umiješan u sukob tih dvaju šefova. Rat okupljenih oko Masserije i Maranzana naziva se Kastelamareški rat, prema sicilijanskom gradu Castellammare del Golfo, a trajao je 1930. i 1931. godine. Odgovornost za početak rata

⁴⁸ Critchley, D. (2009.) – str. 142.

⁴⁹ Critchley, D. (2009.) – str. 147.

⁵⁰ Durden, Smith J. (2006.) – str. 73.

⁵¹ Durden, Smith, J. (2006.) – str. 69.

pripisuje se Masseriji, za kojeg se smatralo da je bio željan potpune dominacije te da je htio proširiti svoj utjecaj u američkoj mafiji provodeći silu i zastrašivanjem.⁵² Dakle, može se reći kako je uzrok rata bila borba za kontrolu organiziranoga kriminala u New Yorku, i to prvenstveno nad krijumčarenjem alkoholnih pića, a povod je Masserijino nastojanje da postane *capo di tutti capi*.

Pri proučavanju ovog sukoba nailazilo se na mnogo konfuzija, pogrešaka u osnovnim informacijama, premalo objavljenih izvora, objavljivanje ozbiljnih pogrešaka u činjenicama...⁵³ Nedostajalo je adekvatno istraživanje o toj tematici, a ono na što se povjesničari koliko-toliko mogu osloniti jesu iskazi triju sudionika sukoba: Josepha Valachija, Nicole Gentilea i Josepha Bonanna.

Valachi je ostao zapamćen kao prvi član mafije koji je, 1963. godine, javno potvrdio njezino postojanje. Njemu pripisuju i popularizaciju termina *cosa nostra*. Njegova uloga bila je propagiranje selektivnih informacija o mafiji i njezinoj povijesti koje su mogle ići u prilog prilikom suradnje s političarima.⁵⁴ Pomogao je u rekonstrukciji događaja tijekom 1930. i 1931. godine. Njegovo svjedočenje koristili su u političke svrhe kako bi prikupili potporu tijekom kampanje ministarstva pravosuđa. Iako je dao informacije o tome tko je bio uključen u razna ubojstva tijekom sukoba, njegov iskaz suprotstavljao se Bonannovu, koji je isticao kako je u sukobu dominirao Maranzano.⁵⁵

Rat su obilježili atentati, prijetnje, izdaja, ali i spremnost sudionika da mijenjaju strane. Lucky Luciano, koji je surađivao s Masserijom, imao je priliku susresti se s njegovim rivalom Maranzanom, koji mu je na stari sicilijanski način odlučio očitati bukvicu i potaknuti ga da promijeni saveznika.⁵⁶ Luciana su oteli, objesili za palčeve i mučili, a Maranzano ga je nožem porezao po licu i napravio mu ranu, čime ga je zauvijek unakazio. Masseria je ubijen u restoranu u travnju 1931. godine, čime je Maranzano postavljen na vrh mafijaške organizacije proglašivši se *capo di tutti capi* njujorških sicilijanskih obitelji. Međutim, Luciano, Lansky i Genovese imali su drugačije zamisli. Nekoliko mjeseci kasnije, 1931. godine, četvorica njihovih ljudi stigla su u Maranzanovo sjedište u Park Avenueu pretvarajući se da su istražitelji uprave javnih prihoda te su zahtijevali da vide šefa i knjige. Maranzano su izboli

⁵² Critchley, D. (2009.) – str. 171.

⁵³ Critchley, D. (2009.) – str. 166.

⁵⁴ Critchley, D. (2009.) – str. 167.

⁵⁵ Critchley, D. (2009.) – str. 168.

⁵⁶ Durden, Smith J. (2006.) – str. 69.

nožem i upucali nasmrt u njegovu uredu.⁵⁷ Njegovom smrću dolazi do reorganizacije mafije i nema više *capo di tutti capa* nego su Luciano i Lansky preuzeli kontrolu u organizaciji, koja je bila poznata pod nazivom „Pet njujorških obitelji“ ili „Povjerenstvo“. Osnovali su odbor direktora, tj. Njujorško povjerenstvo, koje je bilo poznato i pod nazivom „Nacionalni kriminalni sindikat“. Luciano je ujedinio mafiju – i talijansku i židovsku – te počeo novo razdoblje u mafijaškoj povijesti. Lansky se bavio kockarnicama, Luciano je postao američki predstavnik mafije u Europi i povećao utjecaj njujorške mafije u Sjedinjenim Američkim Državama, a Lansky je moć i novac mafije ulagao u Las Vegas, filmove i druge poslove diljem Amerike.⁵⁸

5. SINDIKATI I ORGANIZIRANI KRIMINAL

Povijest američkog radničkog pokreta datira još od 18. stoljeća, a broj radničkih sindikata masovno se povećao krajem 19. stoljeća zbog industrijalizacije američkoga gospodarstva. Radnicima su poduzeća onemogućila organiziranje, a policija i sudstvo uvijek su bili na strani poslodavaca. Sindikalni organizatori često su bili na sudu pod optužbom da su vršili prijestupe i urote, a sud je naredio da se ne organiziraju štrajkovi. Razdoblje nasilja među radničkom klasom postavilo je uvjete za stalnu infiltraciju organiziranoga kriminala u radničke pokrete.⁵⁹

Unatoč stalnim sukobima došlo je do promjena u radničkoj klasi. Wagnerov zakon donesen je 1935. godine, a njime radnici u privatnom sektoru imaju pravo na pregovaranje sa svojim poslodavcima. Javlja se i Nacionalni odbor za radne odnose, koji je upravljao kompleksnom mrežom propisa koji su uređivali sindikalne nadležnosti, priznavao je sindikate, koji su imali ulogu pregovarača. Sve te promjene rezultirale su naglim povećanjem

⁵⁷ Durden, Smith J. (2006.) – str. 71.

⁵⁸ Durden, Smith J. (2006.) – str. 72.

⁵⁹ Jacobs, B. James (2006.) – str. 6.

broja članova u sindikatu – s 3,8 milijuna 1935. godine broj je skočio na 12,6 milijuna 1945. godine.⁶⁰

Do 1947. godine organizirani je rad postao premoćan za poslovne vođe, Republikance, nekolicinu Demokrata i građana. Donesen je Taft-Hartleyev zakon, koji je za cilj imao smanjenje radničke snage zabranom sekundarnih bojkota, dopuštanjem predsjedniku da privremeno prekine štrajkove, zabranom političkog doprinosa sindikatima i zatvaranjem trgovina. U zakon je bila uključena i odredba kojom se zabranilo podmićivanje, tj. poslodavcu su zabranili da radniku da išta vrijedno, a radniku da prihvati bilo kakvu vrijednost od poslodavca. Tadašnji američki predsjednik Harry Truman stavio je veto na navedeni zakon, ali je bio odbačen dvotrećinskom većinom glasova u Kongresu.⁶¹

Radnički sindikati bili su organizirani na nekoliko razina, počevši od lokalne, regionalne, nacionalne i međunarodne. Početkom 40-ih godina 20. st. sindikalni pregovarači nastojali su steći doprinose u radničkim mirovinama i socijalnim fondovima, a tijekom '50-ih i '60-ih ti su fondovi imali goleme depozite, što je bila savršena meta za organizirani kriminal.⁶²

Prodor profesionalnih kriminalaca u radničke sindikate počeo je krajem 19. st., kad su najosjetljiviji sindikati bili oni čiji su članovi radili za male poslodavce u raštrkanim područjima. Takvi mali sindikati nisu bili sposobni suprotstaviti se moćnijim gangsterima. Gangsteri su se prvo infiltrirali u sindikate radnika u restoranima, vozača autobusa i kamiona te građevinskih radnika. Općenito su obrtnički sindikati bili najslabiji i prema tome najbolja meta za reketarenje. S druge strane, u industrijskim sindikatima bilo je teže dominirati zbog veće i bolje povezanosti radnika i poslodavaca.⁶³ Također, industrijski sindikati bili su ideološki više nastrojeni od obrtničkih, pa su tako bili okrenuti prema socijalizmu, čak i komunizmu. Industrijalci su surađivali s CIO-om, tj. Kongresom industrijske organizacije, koji je 1955. godine počeo suradnju s Američkom federacijom rada (AFL), čime je nastala organizacija AFL-CIO. Njezin je cilj bio spriječiti reketarenje u sindikatima, no inicijativa nije zaživjela.⁶⁴

Do Wagnerova zakona 1935. godine, mnogi su poslodavci htjeli spriječiti svako sindikalno djelovanje svojih zaposlenika. Većim dijelom 20. stoljeća provedba zakona bila je

⁶⁰ Jacobs, B. James (2006.) – str. 6.

⁶¹ Jacobs, B. James (2006.) – str. 6.

⁶² Jacobs, B. James (2006.) – str. 6.

⁶³ □ Jacobs, B. James (2006.) – str. 7.

⁶⁴ □ Jacobs, B. James (2006.) – str. 8.

protkana političkim utjecajem i korupcijom. U velikim američkim gradovima policija i tužiteljstvo bili su podređeni političkim strankama, koje su surađivale s organiziranim kriminalom. Primjer takvog saveza bio je Frank Costello, mafijaški šef u New Yorku, koji je surađivao s organizacijom Tammany Hall i s Tomom Pendergastom, koji su bilipolitički moćni.⁶⁵

Čak i kad nisu bili korumpirani, lokalne političke uprave i regionalna tužiteljstva nisu imali sredstava za provođenje dugih istraga djelovanja organiziranoga kriminala.⁶⁶ Iznimka je bio Thomas Dewey, posebni tužitelj za organizirani kriminal, a poslije i okružni tužitelj na Manhattanu, koji je provodio istrage i progone protiv reketarenja 1930-ih. Istraživanje i kazneno gonjenje ljudi povezanih s organiziranim kriminalom bio je težak zadatak u razdoblju u kojem nije bilo zakonskog elektroničkog nadzora, imuniteta svjedoka, programa zaštite svjedoka i metoda sprečavanja zastrašivanja porotnika.⁶⁷

- Hooverov FBI (1924.-1972.)

Jedna od najpoznatijih obavještajnih službi u svijetu svakako je američka. Savezni istražni ured ili, originalno, Federal Bureau of Investigation, u svijetu poznat pod kraticom FBI, osnovan je 1908. godine. Agencija je nastala nakon što su tajnoj službi oduzete pojedine ovlasti kao svojevrsna odmazda zbog slučaja koji je doveo do osude američkog senatora.⁶⁸ Oduzimanjem ovlasti nestala je i mogućnost da tajna služba vrši istrage. Zbog toga je ministarstvo pravosuđa poslalo molbu tadašnjem predsjedniku Rooseveltu za osnivanje zasebne obavještajne agencije. Svoje urede FBI je imao u čak 19 zemalja svijeta, a sjedište agencije bio je glavni grad Washington.⁶⁹

Raspored agenata bio je temeljit i precizan. Na dužnosti su bili obvezni nositi konzervativna odijela s bijelim rupčićima u prednjem džepu, bijele košulje i kravate s uredno podrezanom kosom i ulaštenim cipelama. Na terenu se od agenata zahtijevala stroga disciplina te su bili dužni vršiti iznenadne inspekcije. Nije im bilo dozvoljeno piti kavu na

⁶⁵ □ Jacobs, B. James (2006.) – str. 9.

⁶⁶ □ Jacobs, B. James (2006.) – str. 9.

⁶⁷ □ Jacobs, B. James (2006.) – str. 10.

⁶⁸ Reppetto, T. (2006.) – str. 47.

⁶⁹ Reppetto, T. (2006.) – str. 46.

dužnosti, pa su se snalazili tako što su je znali piti na zabačenim i skrivenim mjestima. U agenciji je bilo mnogo zaposlenih te su imali veće plaće od drugih saveznih istražitelja i državnih odvjetnika.⁷⁰

Prefiks „Federal“ agencija je stavila 1935. godine pod vodstvom direktora Johna Edgara Hoovera. Hoover je negirao postojanje mafije te je odbijao usmjeravanje istražnih resursa prema organiziranom kriminalu. Razlozi zbog kojih je to odbijao bili su različiti: neki smatraju da su ga upravo mafijaši ucjenjivali jer su znali za njegovu (navodnu) homoseksualnost, neki su smatrali kako Hoover nije gledao na organizirani kriminal kao na nacionalni problem, zatim jer FBI nije bio nadležan istraživati organizirani kriminal i lokalne gangstere, pa i zato što se bojao da će agenti FBI-ja biti korumpirani ako krenu u istraživanje poslova u koje je mafija bila uključena (droga, kocka, prostitucija). A neki povjesničari smatraju kako Hoover nije vjerovao da postoji veza između lokalnih kriminalnih obitelji.⁷¹ U tom razdoblju još se nije javno znalo za sastanak mafijaških obitelji 1957. godine u Apalachinu, kojim se dokazalo da između obitelji postoji koordinacija i suradnja. Hoover je stekao slavu kao direktor FBI-ja tijekom 1930-ih godina, kad je sa svojom agencijom jurio za „državnim neprijateljima“ kao što su John Dillinger, Pretty Boy Floyd, Ma Barker, Machine Gun Kelly i mnogi drugi kriminalci.⁷² Do Hooverove smrti 1972. godine, FBI se nije bavio organiziranim kriminalom nego mu je prioritet bilo razotkrivanje i procesuiranje komunista. Proganjali su, prema njihovu mišljenju, ekstremiste, a ne mafijaše, čime su pridonijeli infiltraciji organiziranoga kriminala među radnički pokret. Primjer tadašnje politike FBI-ja je Farrell Dobbs, jedan od najmoćnijih vođa Međunarodnog bratstva zaprežnih vozača, odnosno IBT-ja (Internation Brotherhood of Teamsters), 1930-ih godina u Minnesoti. Bio je socijalist i briljantan organizator rada, organizirao je vozače tereta, lučke radnike i skladištare diljem Srednjeg zapada. Njegov štićenik, a poslije suparnik, Jimmy Hoffa novačio je one koji su imali veze s organiziranim kriminalom kako bi mu pomogli u borbi protiv poslodavaca. FBI je bio Dobbsu za petama, a ne Hoffi, jer je bio socijalist. Tijekom kasnih 1930-ih i ranih 1940-ih Dobbs i više od 20 militantnih socijalističkih trgovaca unionista bili su optuženi prema antikomunističkom Smithovu zakonu, zbog čega je Dobbs bio u zatvoru do kraja Drugog svjetskog rata. Hoffa je tad postao vođa Teamstersa i dominirao je Srednjim

⁷⁰ Reppetto, T. (2006.) – str. 46.

⁷¹ Jacobs, B. James (2006.) – str. 10.

⁷² Reppetto, T. (2006.) – str. 47.

zapadom. Njegova povezanost s organiziranim kriminalom bila je od ključne važnosti za dolazak na poziciju predsjednika IBT-ja.⁷³

Jedina savezna agencija koja je pratila mafiju bio je Federalni ured za narkotike (Federal Bureau of Narcotics, tj. FBN), koji je bio u nadležnosti ministarstva financija. Njegov povjerenik bio je Harry Anslinger, koji je, za razliku od Hoovera, koji nikad nije dozvolio svojim agentima da rade na tajnom zadatku zbog straha da će oni sami postati kriminalci, naredio svojim agentima da se infiltriraju među mafijaše i narkobande. FBN je, zahvaljujući svojim istragama, prikupio mnogo više informacija o mafiji i njezinim članovima od FBI-ja.⁷⁴

Nakon sastanka američkih mafijaških šefova u Apalachinu Hoover više nije mogao negirati očito postojanje mafije. Osnovao je Top Hoodlum Program (THP), u kojem su agenti sastavljali izvješća o glavnim ljudima organiziranoga kriminala. Prikupljali su ključne informacije u gradovima za koje se sumnjalo da u njima djeluje određena mafijaška obitelj, identificirali su ljude i angažirali agente koji su trebali istraživati i naposljetku uhititi kriminalce.⁷⁵

Kako sakupiti informacije o mafijaškim poslovima ako se mafijaši konstantno skrivaju? Elektroničko prisluškivanje, mikrofoni ili, u žargonu FBI-ja, "elsurs" i ostala tehnologija koja je mogla pomoći agentima u dobivanju informacija bili su kontroverzna tema. Prisluškivanje telefona zabranjeno je telekomunikacijskim zakonom 1934. godine, a podmetanje takozvane bubice (*bug*) za prisluškivanje zahtijevalo je ulazak na privatni posjed, što je Vrhovni sud SAD-a proglasio nezakonitim. Međutim, FBI je u određenim okolnostima imao dopuštenje za oboje.⁷⁶ Sve što su uhvatili „bubicom“ ili prisluškivanjem nisu mogli koristiti kao dokaz na sudu nego su morali to zadržati unutar agencije. Agenti koji su radili takav tip posla nisu smjeli na teren nositi svoje značke te nisu smjeli reći nikome, čak ni policiji, da su iz FBI-ja. U slučaju da su agenti ulovljeni tijekom prisluškivanja, FBI bi ih se odrekao te im je prijetio kazneni progon, a u nekim slučajevima bili su upucani jer su na njih gledali kao na provalnike. FBI je nekoliko godina prisluškivao kriminalce, no rezultati nisu bili obećavajući za njihove istrage. Mafijaši su često komunicirali u šiframa ili su koristili

⁷³ Jacobs, B. James (2006.) – str. 11.

⁷⁴ Reppetto, T. (2006.) – str. 47.

⁷⁵ Reppetto, T (2006.) – str. 48.

⁷⁶ Reppetto, T. (2006.) – str. 43.

sicilijanske žargone koje je bilo teško protumačiti. Bili su diskretni i ponekad su znali koristiti javne govornice za obavljanje poslovnih razgovora.⁷⁷

Poznata je priča o Malom Alu – „bubici“ koju je FBI koristio u prisluškivanju čikaških mafijaša, a koja je dobila ime po „velikom“ Alu Caponeu. Nakon što je ta akcija prošla uspješno, „bubice“ su stavljali na ključne lokacije unutar mafijaškoga kruga u raznim američkim gradovima. Postavljali su ih u tvrtkama za automate u Providenceu u Rhode Islandu, vodoinstalaterskoj trgovini u New Jerseyu, turističkoj agenciji u New Yorku i u kockarnicama u Las Vegasu. Jedno od neobičnijih mjesta bilo je pogrebno poduzeće Niagara Falls, u kojem je mafijaški šef iz Buffala, Steve Magaddino, imao sastanke.⁷⁸

Nakon Kefauverove komisije FBI je najviše informacija o mafiji dobio od lokalne policije, koja je bila upoznata s mafijašima s njihova područja, no nije bila uspješna u razotkrivanju njihovih mutnih poslova. Zahvaljujući Kefauverovoj komisiji, 1950. i 1951. razotkrivene su korupcije povezane s organiziranim kriminalom unutar institucija koje provode zakone, i to u raznim američkim gradovima.⁷⁹

Sredinom 1950-ih glavna jedinica njujorške policije koja se bavila organiziranim kriminalom bio je Središnji istražni ured ili Central Investigation Bureau (CIB), kojim je zapovijedao zamjenik načelnika John Shanley.⁸⁰ CIB se sastojao od tri ključna elementa: nadzor, elektronika i istraga. Shanley nije dozvolio da agenti budu u direktnom kontaktu s mafijašima, tj. da obavljaju tajne zadatke, zbog straha od korupcije. Jedinicu za nadzor činili su agenti koji su pratili mafijaše i identificirali njihove lokacije. Takvi agenti izgledom uopće nisu podsjećali na dobro istrenirane agente. Naprotiv, bili su niski i mršavi kako ne bi pobudili sumnju. Agenti iz odjela za elektroniku stavljali su uređaje za prisluškivanje na mjestima na kojima bi mafijaši imali sastanke te su prisluškivali telefone, što je prema njujorškom zakonu bilo legalno uz sudski nalog. Priču su upotpunjavali agenti iz odjela za istragu, koji bi prisluškivali razgovore s obližnje lokacije. Na temelju nadzora, prisluškivanja i uličnog znanja CIB je uspio stvoriti grubu sliku o organizaciji mafijaških obitelji i njihovim operacijama. CIB i FBI znali su surađivati u razmjeni informacija, tj. ponajviše je CIB davao važne informacije FBI-ju u cilju rušenja mafije. Uz njujoršku policiju, tu je bio tužiteljski ured New

⁷⁷ Reppetto, T. (2006.) – str. 44.

⁷⁸ Reppetto, T. (2006.) – str. 45.

⁷⁹ Reppetto, T. (2006.) – str. 48.

⁸⁰ Reppetto, T. (2006.) – str. 50.

Yorka, koji se smatrao jedinstvenim i snažnim entitetom. Ured je, zahvaljujući svojim dužnosnicima, odvjetnicima i detektivima, riješio važne slučajeve organiziranoga kriminala.⁸¹

FBI je vodio rat protiv mafije, a u tom ratu morala su se uvesti pravila kod obje strane. FBI je godinama poštovao svoje kodekse, u koje je spadao i kodeks nenasilja nad policajcima. A mafija je imala svoje kodekse i granice koje nije htjela da FBI i policija prijeđu. Dobro je poznato da su mafijaši držali do obitelji i smatrali su je svetinjom. Žene i djeca mafijaša bili su zaštićeni od poslova i nisu ništa znali, pa su tako u očima FBI-jevih agenata i policije oni bili nevini civili. Kad bi mafijaše ulovili u njihovim kriminalnim radnjama, agenti su ih morali privesti. Ono što mafijaši nisu željeli je da ih uhite kod kuće. Agentima koji su prekršili protokol rekli bi: “Sve što si trebao učiniti je nazvati me i ja bih te dočekao gdje god si htio. Nemojte sramotiti moju djecu”. Zabranjeni su bili i vjenčanja i sprovodi – događaji na kojima je bilo mnogo mafijaša, a to su za agente FBI-ja bile savršene prilike za fotografiranje i identificiranje još nepoznatih mafijaša. Budući da su mafijaši na te događaje bili posebno osjetljivi, agenti su morali biti vrlo oprezni kad bi ih promatrali te su morali imati i pomoćni tim u blizini u slučaju da situacija eskalira.⁸²

FBI je proučavanjem i prisluškivanjem mafijaša već naučio i neke njihove životne navike. Njihov je zaključak bio da mafijaši žive dosadno. Većina njih je jela, pila ili kartala. Njujorški mafijaši voljeli su se okupljati u svojim društvenim klubovima. A momci iz čikaškog Outfita voljeli su se okupljati u svojim barovima i restoranima. U mafijaškim se krugovima znalo da je FBI teško pobijediti. Među njima se često znalo govoriti: „Kad te FBI-jevci ulove, gotov si“.⁸³

Nakon Hooverove smrti 1971. godine došlo je do modernizacije FBI-ja. Organizirani kriminal bio je prepoznat kao velik problem i prioritet, a nakon nestanka Jimmyja Hoffe u srpnju 1975. godine FBI se fokusirao na radničko reketarenje kao ključni problem unutar organiziranoga kriminala. Na korumpirane radnike gledalo se kao na žrtve ili, u najgorem slučaju, kao na prijestupnike koji su mogli postati svjedoci protiv mafijaša i korumpiranih sindikalnih dužnosnika. Uz reketarenje, tu je bilo nasilja, prijetnji, iznuđivanja itd. FBI je odlučio napasti organizirani kriminal i fokusirati se na suzbijanje reketarenja unutar sindikata.

⁸¹ Repetto, T. (2006.) – str. 50.

⁸² Repetto, T. (2006.) – str. 57.

⁸³ Repetto, T. (2006.) – str. 58.

Do ranih 1980-ih čak 3000 agenata FBI-ja u New Yorku se bavilo istraživanjem organiziranoga kriminala.⁸⁴

- **RICO – Racketeer Influence and Corrupt Organizations Act**

Tijekom 1960-ih provedena su ispitivanja o organiziranom kriminalu koja je vodio senator John McClellan. Kad bi jedan član Cosa Nostre otišao u zatvor, brzo ga je zamijenio netko drugi iz obitelji. Kako bi oslabili i u konačnici eliminirali organizirani kriminal, trebalo je provesti nešto više od kaznenoga gonjenja, osuđivanja i kažnjavanja.⁸⁵

Američki odvjetnik George Robert Blakey 1970. godine je napravio nacrt zakona koji je postao poznat pod nazivom RICO - Racketeer influence and corrupt organize act ili zakon o utjecaju i korumpiranim organizacijama. RICO je bio složeni statut koji su osiguravali ministarstvo pravosuđa i federalna agencija za provedbu zakona s višestranačkim pravnim statutom, čije su kaznene i građanske odredbe bile namijenjene za osuđivanje mafijaša eliminirajući njihovu ekonomsku bazu.⁸⁶ Definirana su tri nova federalna zločina, a dodan je i četvrti, prema kojem je kriminal definiran kao urota. Smatralo se kaznenim djelom ulagati prihode koji su stečeni reketarenjem ili naplatom nezakonitog duga u poduzeće te vođenje ili sudjelovanje u poslovima poduzeća kroz iznuđivanje ili naplatu nezakonitog duga. Federalni je zločin bio ući u poduzeće „prljavim“ novcem, iskoristiti položaj ili prijevarom steći udio u poduzeću, ili koristiti poduzeće kao sredstvo u provođenju reketarenja. Kazna je bila do 20 godina zatvora.⁸⁷ Zatvor se mogao produljiti na doživotnu robiju u slučaju da je uključeno i ubojstvo. Nudile su se dvije pravne zaštite – privatno pravo na tužbu, pravo koje žrtve nisu koristile jer bi to značilo tužiti mafiju. Svi su se bojali osvete, te su odustali od tog prava. Druga zaštita bila je ovlast glavnog državnog odvjetnika SAD-a da traži širok raspon pravne zaštite kako bi se spriječilo kršenje RICO-a. Donošenjem ovog statuta odvjetnici, suci i povjerenici suočili su se s dvije najmoćnije institucije američkog društva: mafijom i sindikatima.⁸⁸

⁸⁴ Jacobs, B. James (2006.) – str. 12.

⁸⁵ Jacobs, B. James (2006.) – str. 18.

⁸⁶ Jacobs, B. James (2006.) – str. 18.

⁸⁷ Jacobs, B. James (2006.) – str. 18.

⁸⁸ Jacobs, B. James (2006.) – str. 19.

Većina službenika ili nije razumjela RICO ili ga jednostavno nije željela koristiti. Odvjetnici nisu polagali prevelike nade u to da će zakon opstati jer su smatrali da se temelji na tradicionalnim pravnim konceptima. Prije RICO-a tužitelji nisu mogli predstaviti dokaze da su optuženici bili upleteni u zločine u kojima nisu konkretno optuženi niti su mogli nekoga optužiti da je dio organiziranoga kriminala.⁸⁹ Prema RICO-u, prethodni zločini optuženika mogu se koristiti kao dokazi da su bili dio organizacije koja je provodila reketarenje. Mogli su biti optuženi za obavljanja nekoga kaznenoga djela u ime kriminalne organizacije. Ni oni koji su RICO naposljetku shvatili nisu ga prihvatili. Policajci i odvjetnici naviknuli su se na slučajeve u kojima pojedince uhite zbog sumnje u određeno kazneno djelo, procesuiraju ih i priča tu završava. Sad se pojavljuju organizacije s velikim brojem članova, a svatko od njih počinio je po nekoliko kaznenih djela. Tužitelji nisu voljeli koristiti RICO jer je to zahtijevalo veliku predanost i sam proces kaznenog progona bio je dug i iscrpan uz rizik da će tužitelji izgubiti.⁹⁰

Na temelju RICO-a provodila su se najvažnija suđenja mafiji u njezinoj povijesti. Jedno od takvih suđenja svakako je ono iz 1985. godine, takozvani slučaj „Povjerenstvo“, o kojem će biti detaljnije riječi poslije.

Koje su bile posljedice reketarenja u radničkom pokretu? Američki radnički pokret duboko je bio pogođen infiltracijom organiziranoga kriminala u njihov sustav i njegovom eksploatacijom. U nekim sindikatima opljačkane su riznice, nisu provedeni kolektivni ugovori, ubijeni su pojedini kandidati za sindikalne urede, zbog čega nije postojala sindikalna demokracija. Drugi su sindikati patili neizravno, tako što im se srozao ugled u očima drugih radnika, intelektualaca i mladih.⁹¹

- **Mafija i organizirani rad**

Reketarenje u sindikatima nije bilo sporedna aktivnost Cosa Nostre. Talijansko-američki organizirani kriminal počeo je reketarenje u sindikatima čim su se počeli formirati u

⁸⁹ Repetto, T. (2007.) – str. 234.

⁹⁰ Repetto, T. (2007.) – str. 234.

⁹¹ Jacobs, B. James (2006.) – str. 20.

SAD-u. Smatralo se kako se organizirani kriminal prebacio na sindikalno i industrijsko reketarenje kako bi prao novac stečen kockom, prostitucijom, drogom i drugim poslovnima na crnom tržištu, no te tvrdnje nisu točne. Radničko reketarenje bilo je ključna značajka američkog organiziranoga kriminala od prvog desetljeća 20. st. te je dovelo Cosa Nostru na vrh društveno-političke strukture Amerike u 20. st.⁹²

Početakom 20. st. skupine organiziranoga kriminala lako su preuzele lokalne sindikate, posebice one obrtničke. Neki mafijaši imali su snažnu osobnost te su ih radnici gledali kao vođe, zbog čega su oko sebe okupili mnogo pristaša. Pojedini gangsteri došli su na visoke pozicije bez glasanja radnika koje su trebali predstavljati.⁹³

Joseph Lanza, zvani Socks, bio je osnivač Sindikata radnika u morskoj industriji (Seafood Workers Union) u kasnim 1920-ima. Taj sindikat bio je moćna baza, a Lanza je dominirao ribljom tržnicom Fulton u donjem Manhattanu, koja su smatrali najvećom veleprodajnom ribarnicom u zemlji.⁹⁴ Lanza je imao cijelu riblju industriju u svojim rukama.

Antonio Anastasio bio je predsjednik Međunarodne udruge obalnih brodova (International Longshoremen's Association – ILA) i dominirao je dokovima Brooklyna od 1930-ih do ranih 1960-ih godina u ime svoje kriminalne skupine, koju je poslije preuzeo Carlo Gambino, čime je nastala obitelj Gambino.⁹⁵

Al Capone i njegova grupa Outfit dominirali su u desetak lokalnih građanskih obrta, hotela, restorana i drugih sektora. Preuzeli su kontrolu nad sindikatima od drugih gangstera. Jedan od sindikata koji se ističu bio je onaj filmskih operatera (Motion Pictures Operators Union). Na početku je bilo samo partnerstvo između sindikata i Outfita, ali je Capone imao druge planove te je tražio ubojstvo predsjednika sindikata kako bi potpuno preuzeo sindikat. Banda je sindikat koristila za reketarenje vlasnika kazališta i holivudskih producenata. Naposljetku, Outfit je kontrolirao čak 70 posto sindikata u Chicagu.⁹⁶

Nakon ukidanja prohibicije 1933. godine, reketarenje je bilo još važniji izvor zarade za organizirani kriminal. Gotovo svaka velika figura iz Cosa Nostre bila je povezana s reketarenjem.⁹⁷ Tony Accardo, Caponeov štićenik i poslije nasljednik te vođa Outfita,

⁹² Jacobs, B. James (2006.) – str. 24.

⁹³ Jacobs, B. James (2006.) – str. 24.

⁹⁴ Jacobs, B. James (2006.) – str. 26.

⁹⁵ Jacobs, B. James (2006.) – str. 26.

⁹⁶ Jacobs, B. James (2006.) – str. 26.

⁹⁷ Jacobs, B. James (2006.) – str. 28.

kontrolirao je Međunarodni sindikat radnika Sjeverne Amerike (LIUNA) i njegove predstavnike. Angelo Bruno, mafijaški šef u Philadelphiji, imao je kontrolu nad sindikatom krovopokrivača te nekoliko hotela i restorana u Atlantic Cityju. Mafijaški šefovi imali su glavnu ulogu u biranju predsjednika IBT-a.⁹⁸ Zahvaljujući njima, na čelu sindikata bili su Jimmy Hoffa, Frank Fitzsimmons, Roy Williams, Jackie Presser i William McCarthy. Moe Dalitz, koji je vodio glavnu riječ u reketarskim poslovima obitelji Licavoli, iskoristio je svoje poveznice s Hoffom i Teamsterom te je, zahvaljujući Teamsterovu mirovinskom fondu, sagradio Las Vegas. Anthony Corallo kontrolirao je sindikate slikara i dekoratera te radnika vodova. Zbog svojih reketarskih radnji osuđen je na 100 godina zatvora 1987. godine. Nicholas Civella bio je šef mafije u Kansas Cityju te je kontrolirao Roya Williamsa, vođu IBT-ja. Vincent Chin Gigante vodio je njujoršku obitelj Genovese te je iskoristio njenu moć kako bi upravljao lukama u New Yorku. Iznudivao je novac od firmi za dostave.⁹⁹

Način na koji su mafijaši preuzeli kontrolu nad sindikatima bio je jednostavan - nasilje i prijetnje. Koristili su se i lažiranjem izbora, varanjem, zastrašivanjem te su postavljali sebe ili svoje marionete na ključne pozicije u sindikatu. Mafijašima je svakako pomogla ravnodušnost radnika prema vodstvu i administraciji sindikata.¹⁰⁰ Postojala su četiri ključna koraka u preuzimanju kontrole nad sindikatom. Prvi je bio da Cosa Nostra stvori sindikat, drugi je korak bilo preuzimanje sindikata zastrašivanjem, treći je bila pobjeda na namještenim izborima te, konačno, priznavanje sindikata koji je stvorila Cosa Nostra od strane poslodavaca.¹⁰¹

Cosa Nostra je preuzela kontrolu nad sindikatima postavljenjem jednog od svojih članova ili suradnika na poziciju najvišeg sindikalnog službenika. Jedan od načina bio je zastrašivanje ili vrbovanje sindikalnog čelnika da izvrši njihove naredbe. Ako se netko usudio suprotstaviti se mafiji, izgubio bi posao i/ili bi mu prijetili.¹⁰² Neistomišljenici uprave sindikalnog ureda često su bili premlaćeni, na kuću su im bacali bombe te su ubijeni. Bili su izbačeni iz sindikata na temelju neosnovanih razloga ili zbog neke namještaljke, a ako se neki radnik zamjerio mafijašu, on bi praktički naredio poslodavcu da ga otpusti jer se na njega gledalo kao na smetnju zbog stavova.¹⁰³

⁹⁸ Jacobs, B. James (2006.) – str. 27.

⁹⁹ Jacobs, B. James (2006.) – str. 28.

¹⁰⁰ Jacobs, B. James (2006.) – str. 29.

¹⁰¹ Jacobs, B. James (2006.) – str. 30.

¹⁰² Jacobs, B. James (2006.) – str. 31.

¹⁰³ Jacobs, B. James (2006.) – str. 32.

Mafijaši su sindikate tretirali kao svoju riznicu. U posao su uvodili svoje kolege i prijatelje, koje su imenovali poslovnim agentima i upraviteljima trgovina. Njihovi pristaše dobivali su sve vrste povlastica, uključujući visoke plaće, automobile, putovanja, sindikalnu naknadu osobnih troškova, kredite i slično. Kad je mafija preuzela kontrolu nad sindikatom, teško su je mogli svrgnuti.¹⁰⁴

Reketarenje rada bilo je vrlo unosan posao za organizirani kriminal, posebice tijekom 1940-ih, kad su sindikati počeli pregovarati o tome da poslodavci automatski odbijaju sindikalne članarine od plaća. Bilo je legalnih i ilegalnih načina na koje su mafijaši izvlačili novac iz sindikata. Neki sindikalni statuti zahtijevali su glasovanje o plaćama članova sindikata, ali Cosa Nostra je to pravilo tretirala kao formalnost ili ga je ignorirala.¹⁰⁵ Korumpirani sindikalni dužnosnici uživali su u skupim automobilima, zrakoplovima i brodovima koji su bili u vlasništvu sindikata. Članovima obitelji, prijateljima i ljubavnicama osigurali su poslove koji su često bili i s mnogo većom plaćom nego inače. Nisu se vodile nikakve financijske evidencije u sindikatima, a čak ako su se i vodile, nisu bile potpune i pravilne, pa nije bilo moguće dokazati nikakvu pronevjeru. Reketarenje rada postalo je mnogo unosnije 1940-ih i 1950-ih zbog porasta vrijednosti sindikalnih mirovinskih i socijalnih fondova na više milijuna (a uskoro i na više milijardi) dolara. Bilo je normalno da poslodavac vrši uplate u takve fondove u ime zaposlenika. Prema federalnom zakonu, tim sredstvima trebali su upravljati povjerenici koje je odabrao sindikat, no u praksi je bilo posve drugačije. Nakon uplate, poslodavca nije zanimalo što se događa s tim novcem i kako se koristi, što je bilo savršeno za mafijaše, koji su ukradeni novac tumačili kao zajmove i isplaćivali ga za nepostojeću robu i usluge.¹⁰⁶

Radničko reketarenje dovelo je Cosa Nostru u vezu s moćnim političarima i poslovnim ljudima. U većini velikih gradova, barem onih na istoku i Srednjem zapadu, organizirano radništvo bilo je moćna politička snaga veći dio 20. stoljeća.¹⁰⁷

Talijansko-američke organizirane kriminalne skupine s početka 20. stoljeća privuklo je reketarenje radne snage, baš kao što je privuklo njihove židovske i irske kolege. Reketarenje je pretvorilo mafijaške šefove u urbane, lokalne i regionalne moćnike. S vremenom je Cosa Nostra postala dominantan sindikat organiziranoga kriminala. Nema povijesnog zapisa o tome

¹⁰⁴ Jacobs, B. James (2006.) – str. 32.

¹⁰⁵ Jacobs, B. James (2006.) – str. 33.

¹⁰⁶ Jacobs, B. James (2006.) – str. 32.

¹⁰⁷ Jacobs, B. James (2006.) – str. 35.

kad je infiltracija prešla u kontrolu sindikata. Utjecaj Cosa Nostre u neokaljanim sindikatima svakako je bio prisutan i u drugoj polovici 20. stoljeća. Upravo je reketarenje odvojilo Cosa Nostru od ostalih kriminalnih skupina, kao što su ulične bande i organizacije koje su trgovale drogom.¹⁰⁸

6. AL CAPONE

Jedan od najpoznatijih kriminalaca u povijesti i jedno od zaštitnih lica američke mafije svakako je bio i ostao Al Capone. Podrijetlom iz Napulja, Alphonse Gabriel Capone rođen je u siječnju 1899. godine u Brooklynu u New Yorku.¹⁰⁹ Njegovi roditelji, otac Gabriel, koji je bio brijač, i majka Teresa, koja je bila krojačica, imali su osmero djece. Obitelj mu je emigrirala u SAD 1893. godine iz siromašne četvrti u Napulju u siromašne dijelove Brooklyna u potrazi za boljim životom.¹¹⁰ Al je još od rane dobi znao upadati u probleme na ulici zbog delinkventskog ponašanja. Pao je pod utjecaj napuljskoga gangstera Johna Torrija iz Navy Streeta, koji je bio 17 godina stariji od njega. Njegovi sljedbenici zvali su ga Grozni John, a bio je poznat i kao Mali John.¹¹¹

U tinejdžerskoj dobi Capone se pridružio bandi Five Pointers Gang, kojoj je pripadao i Lucky Luciano. Zanimljivo je kako je upravo Torrio predstavio bandu obojici budućih mafijaša.¹¹² Na poziv Franka Yalea, vođe Sicilijanske unije, Capone je postao izbacivač i konobar u javnoj kući. Svoj dojmljivi ožiljak, po kojem je dobio nadimak „Lice s ožiljkom“, dobio je kad je u javnu kuću sa sestrom došao bruklinski sitni kriminalac Frank Galluccio. Capone je Galluccijevoj sestri dobacio uvredu, na što je ovaj reagirao porezavši ga nožem.¹¹³

Na Torrijev poziv 1920. godine Capone dolazi u Chicago kako bi postao njegov tjelohranitelj. Torrio je surađivao sa svojim ujakom Big Jimom Colosimom, talijansko-američkim kriminalcem koji je u Chicagu stvorio carstvo prostitucije, kocke i reketarenja.¹¹⁴ Big Jim je 1910. godine otvorio Colossimo Cafe, koji je slovio kao središte noćnog života Chicaga. Noćni klub imao je primamljive plesačice, veliki orkestar i odličnu gurmansku

¹⁰⁸ Jacobs, B. James (2006.) – str. 30.

¹⁰⁹ Kobler, J. (2003.) – str. 26.

¹¹⁰ Kobler, J. (2003.) – str. 21.

¹¹¹ Kobler, J. (2003.) – str. 29.

¹¹² Kobler, J. (2003.) – str. 35.

¹¹³ Kobler, J. (2003.) – str. 40.

¹¹⁴ Kobler, J. (2003.) – str. 41.

ponudu, zbog čega je bio omiljeno mjesto za izlazak mnogim građanima.¹¹⁵ Torrio mu je bio suradnik i poslovni savjetnik. Proglašenjem prohibicije počelo je razdoblje krijumčarenja alkohola, od kojeg su se obogatili mnogi gangsteri. U taj posao ušli su i Capone i Torrio sa svojim suradnicima, dok Colosimo nije bio previše zainteresiran za posao te je samo očekivao da dio zarade ide njemu.¹¹⁶ U svibnju 1920. Colosimo je na Torrijev poziv stigao u svoj lokal jer se očekivala pošiljka viskija. Kad je stigao, Colosima su ubili, i to usred dana, a tijelo su našli njegovi zaposlenici. Zbog žurbe koja bila u restoranu nije bilo svjedoka.¹¹⁷ Iza njegova ubojstva stajao je Frankie Yale, no policija nije mogla dokazati njegovu povezanost s ubojstvom. Naposljetku, proširila se priča kako je Torrio platio Yaleu 10.000 dolara da se riješi Colosima. Ipak, istraga nije dala nikakve rezultate i, unatoč sumnjama policije, ni Yale ni Torrio nisu odgovarali.¹¹⁸

Capone je nastavio suradnju s Torrijem i za njega je radio u administraciji i financijama. Rad s Torrijem označavao je početak njegove financijske kreativnosti, koju je koristio do kraja svoje poslovne karijere.¹¹⁹ Capone je dobro zarađivao, pa je cijelu svoju obitelj preselio u Chicago i osigurao ih. Prohibicijski period donio je veliki val nemira i nasilja. Gradonačelnik Thompson, koji je do tada štitió krijumčarske radnje Caponea i Torrija, odlučio je da se neće kandidirati, pa se dvojac odlučio na preseljenje svojeg biznisa u manji grad, Cicero.¹²⁰ Capone je u posao uveo i svoju braću Ralpa i Franka. Dok je Torrio bio u Italiji, Capone je provodio politiku kojom je držao suparničke bande po strani. Ralph je obavljao sve fizičke poslove koje je trebalo, a Frank Capone postao je Alov glavni čovjek za politiku.¹²¹ U jeku političkih izbora Caponeu je bilo važno vršiti pritisak nad vlastima kako bi osigurao svoj biznis. U pripremama za osvajanje Chicaga na put mu je stala suparnička banda irskog podrijetla pod vodstvo Deanija O'Banniona. Nakon osvetničkog čina koji je rezultirao Torrijevim zatvaranjem, O'Bannion je ubijen u vlastitoj cvjećarnici nakon što su ubojice, Torrijevi ljudi, naručili vijenac. Nakon njegove smrti počeo je rat za kontrolu trgovine alkoholom u Chicagu.¹²² Nakon O'Bannionove smrti njegovi ljudi nastavili su borbu protiv Torrija i Caponea. Kao odgovor na O'Bannionovo ubojstvo, njegovi suradnici Hymie Weiss i

¹¹⁵ Kobler, J. (2003.) – str. 44.

¹¹⁶ Kobler, J. (2003.) – str. 104.

¹¹⁷ Kobler, J. (2003.) – str. 105.

¹¹⁸ Kobler, J. (2003.) – str. 106.

¹¹⁹ Bair, D. (2016.) – str. 55.

¹²⁰ Durden Smith, J. (2006.) – str. 49.

¹²¹ Bair, D. (2016.) – str. 60.

¹²² Durden Smith, J. (2006.) – str. 50.

Bugs Moran u siječnju 1925. godine pokušali su ubiti Torrija, ali je on preživio atentat.¹²³ Kad su Caponea bili doveli na sud da svjedoči o tom atentatu, zbog pogreške su njegovo ime zabilježili kao „Alphonso Caponi“. Predstavio se kao uspješan biznismen, vlasnik trgovine namještajem i obiteljski čovjek. Tvrdio je da Torrija zna samo tri godine, a njegov cijeli iskaz bio je pun laži i kontradikcija.¹²⁴ Kad su ga na kraju iskaza pitali bi li rekao ime atentatora da ga zna, Capone je odgovorio: „Previše cijenim svoj život da kažem ako sam znao“. Nakon izlaska iz bolnice Torrio je odlučio povući se i vlast nad bandom pod imenom Outfit dao je upravo Alu Caponeu.¹²⁵

Kad je 1926. godine, sa samo 27 godina, preuzeo kontrolu nad Outfitom, bruto prihod organizacije od reketarenja i poroka procijenjen je na 105 milijuna dolara godišnje (otprilike 1,37 milijardi dolara 2015. godine). Oko 300.000 dolara (oko 4 milijuna dolara 2015.) izdvajalo se za plaće 1000 zaposlenika. Također je morao osigurati političku podršku, pa je tako plaćao i dužnosnike i političare. Kad je napunio 30, dakle 1929. godine, procjena njegove osobne neto vrijednosti bila je više od 40 milijuna dolara (otprilike 550 milijuna dolara u 2015. godini).¹²⁶

Do 1927. godine Capone je dominirao drugim najvećim gradom u Americi, i to ne samo zbog poznavanja kriminala i njegovih trikova nego i zbog političkih veza koje je uspostavio. Vlast nije bila sposobna zaustaviti ga. Događaj s kojim su povezivali Ala Caponea i kojim se upisao u mafijašku povijest svakako je bio masakr na Valentinovo 1929. godine. Bugs Moran saznao je kako će u North Clark Street doći pošiljka ukradenog alkohola, no kad su njegovi ljudi stigli, dočekali su ga Caponeovi gangsteri i dva policajca. Ubijeno je šest Moranovih ljudi i optičar koji se volio družiti s gangsterima. Moran je pobjegao i tako izbjegao sigurnu smrt.¹²⁷ Capone je tad bio u Miamiju. Javnost je bila šokirana. Opću ravnodušnost zamijenila je zaprepaštenost nakon što su fotografije krvoprolića izašle u javnost. Unatoč ugledu Chicaga kao grada punoga kriminalne brutalnosti, javnost je izrazila veći bijes nad masakrom nego nad bilo kojim drugim gangsterskim masovnim ubojstvima.¹²⁸ Za većinu ljudi čin je bio toliko gnjusnan da se nije mogao usporediti s drugim zločinima. Kad se uvidjelo da je taj događaj počeo utjecati na svaki dio društva, od kulture do trgovine, vlast

¹²³ Bair, D. (2006.) – str. 64.

¹²⁴ Bair, D. (2006.) – str. 65.

¹²⁵ Bair, D. (2006.) - str. 66.

¹²⁶ Bair, D. (2016.) – str. 84.

¹²⁷ Durden, Smith J. (2006.) – str. 52.

¹²⁸ Bair, D. (2016.) – str. 170.

je napokon odlučila stati na kraj nasilju i ubojstvima. Pokrenuli su najmanje četiri nezavisne istrage o masakru na Valentinovo. Istrage su se pokazale kao potpuni fijasko i obilježila ih je nesposobnost onih koji su u njih bili uključeni. Sve vrste dokaza bile su ili ukradene, ili uništene, ili spremljene u neoznačenim datotekama, tako da se većina onoga što se zapravo dogodilo danas smatra izgubljenim i vjerojatno nestalim zauvijek. Nudili su nagrade za pronalazak odgovornih. Udruga trgovaca Chicaga nudila je čak 50.000 dolara, građani 10.000 dolara, a grad Chicago, odvjetnici i vijeće nudili su po 20.000 dolara. Ipak, masakr nikako nisu mogli povezati s najvećim sumnjivcem - Alom Caponeom.¹²⁹ Unatoč njegovoj nedodirljivosti, barem što se tiče masakra Moranovih ljudi, Capone je ipak dobio sudski poziv u ožujku 1929. godine na ispitivanje u Chicagu pod optužbom za krijumčarenje. Ispitivanje je izazvalo veliku medijsku pozornost. Novinari su pokrili cijeli grad i čekali, no od Caponea nije bilo ni traga ni glasa.¹³⁰ Vlasti su htjele odgovore, mediji dobru priču, i Capone im je to dao. Pred novinarima je imao svoje uobičajeno držanje i stav, čak je pozvao novinare da ga slijede u Johnsonov ured i slušaju ispitivanje, na što je Johnson potpuno poludio i izbacio ih.¹³¹

Capone je često dobivao prijetnje smrću, a ona najozbiljnija došla je od njegovih starih protivnika iz Sicilijanske unije. Novoizabrani predsjednik bio je Hop Toad Giunta, koji se priklonio Caponeovu dugogodišnjem rivalu Joeu Aiellu, koji je godinama prijetio Caponeu da će ga ubiti, no nikad to nije učinio. Ovaj put bio je ozbiljan i objavio je kako za ubojstvo Ala Caponea nudi 50.000 dolara. Capone je za to saznao preko svojeg tjelohranitelja Rija, koji je to saznao kroz priče koje su kružile među gangsterskim krugovima te je jednako tako saznao kako će to ubojstvo izvršiti Scalise i Anselmi, Caponeovi ljudi. Mnogima je to bio šok, a taj dvojac nije imao nikakve zamjerke prema svojem šefu nego su jednostavno prihvatili ponudu jer su bili željni novca.¹³² Capone i Rio smislili su plan kako ubiti njegove nesuđene atentatore. Njihova ubojstva trebala su biti kao svaka gangsterska ubojstva - jasno upozorenje suparniku i njegovoj bandi da ne ponavljaju istu pogrešku dva puta, čime je Capone htio jasno pokazati moć. I dalje je bio apsolutni vladar podzemlja i nitko ga nije mogao zaustaviti. Naravno, s izdajicama se morao obračunati tako da na kraju priče izađe potpuno nevin i čist. Scalise i Anselmi brutalno su pretučeni do neprepoznatljivosti, izrešetani mecima iz pištolja i ostavljeni u gorućem automobilu u Indiani. Detalji o tome što se dogodilo stalno su se

¹²⁹ Bair, D. (2016.) – str. 170.

¹³⁰ Bair, D. (2016.) – str. 176.

¹³¹ Bair, D. (2016.) – str. 177.

¹³² Bair, D. (2006.) – str. 181.

izmjenjivali do mjere da više ništa nije bilo sigurno. Upitno je bilo i tko je zapravo počinio ubojstva i gdje su bila izvedena.¹³³

Priča počinje tako da su se Capone i Rio našli u restoranu u kojem su sjedili i Scalise i Anselmi te su inscenirali svađu, koja je završila tako što je Rio ošamario Caponea i izašao. Dvojac je bio impresioniran time, pa su pozvali Rija da im se pridruži u stvaranju plana za ubojstvo Caponea. Tjelohranitelj im je bio najbrža karta do Caponea te su mu dozvolili da on sam smisli plan ubojstva. U konačnici, Rio im je rekao kako će se on i Capone ponovno naći da bi riješili nesuglasice, a budući da su Scalise i Anselmi bili svjedoci njihove svađe, postoji mogućnost da i oni dođu.¹³⁴ Nakon toga se priča razilazi. Neki tvrde da je bila svečana večera u hotelu, neki tvrde da je bila u lokalnom restoranu, a neki biografi i povjesničari smatraju da je večera organizirana u privatnoj sobi. Biograf John Kobler tvrdio je kako su pouzdani izvori naveli da je mjesto večere bio hotel Hawthorne. Nije iznio detalje ubojstva nego je samo naveo kako su ubijena tri Sicilijanca i kako su im tijela ubačena u prtljažnik automobila.¹³⁵ Mnogo stvari u toj priči još nije jasno, a često je pitanje i je li Capone uopće sudjelovao u ubojstvu. Postoje mnoge teorije, fiktivni detalji i legende o tom događaju, no ono što je sigurno jest da je Capone bio neustrašiv i bezobziran u ubijanju.¹³⁶

Capone se krajem lipnja 1929. godine vratio u Miami, gdje je održao savjetovanja s drugim šefovima uoči velikog sastanka u Atlantic Cityju. Na konvenciji su bili razni mafijaški šefovi različitog podrijetla - Irci, Slaveni, Židovi, kao i Talijani. Došli su Caponeovi rivali iz Chicaga, Frank McErlane i Joe Saltis; Dutch Schultz, Frank Costello i Lucky Luciano, koji su bili predstavnici njujorške mafije, te Max Hoff, Sam Lazar i Charles Schwartz iz Philadelphije. Bugs Moran nije došao, ali su stigli drugi jednako utjecajni čikaški mafijaši.¹³⁷ Zločinačka skupina koja se okupila u Atlantic Cityju donijela je nove i različite pristupe u vođenju kriminalnih poslova koji su proizašli od Johna Torrija, Caponeova starog suradnika, koji ga je i uveo u svijet organiziranoga kriminala. Bande su radile odvojeno, svaka za sebe, bez suradnje, a kad je bila određena suradnja, obavili su je radi novca i izbjegavali su krvave sukobe. Sastanak je privukao veliku medijsku pozornost, a novinari su sebi dali slobodu da kreativno izvijeste javnost o detaljima sastanka kojem nisu imali pristup.¹³⁸ Gangsterske

¹³³ Bair, D. (2016.) – str. 182.

¹³⁴ Bair, D. (2016.) – str. 182.

¹³⁵ Bair, D. (2016.) – str. 183.

¹³⁶ Bair, D. (2016.) – str. 185.

¹³⁷ Bair, D. (2016.) – str. 187.

¹³⁸ Bair, D. (2016.) – str. 187.

skupine željele su osvetiti ubojstva svojih kolega, pa je mnogo njih bilo Caponeu za petama. Moran je htio osvetiti smrt svojih ljudi, a Aiello je i dalje nudio nagradu za Caponeovu glavu. Capone je morao biti oprezan, pa je na sastanak u Atlantic Cityju poveo samo svoje najbliže suradnike i ljude kojima najviše vjeruje, među kojima je bio i Rio.¹³⁹

Capone i njegov tjelohranitelj uhićeni su 1929. godine zbog nošenja oružja. Jamčevina je bila 35.000 dolara.¹⁴⁰ Na suđenju je Capone mislio kako će dobiti nekoliko mjeseci zatvora, no na njegovo iznenađenje, on i Rio bili su osuđeni na godinu dana zatvora. Iduće je godine izašao i skrivao se u Chicagu.¹⁴¹ U listopadu iste godine ubijen je Aiello i svima je bilo jasno da je iza tog ubojstva stajao Capone iako nisu postojali jasni dokazi.¹⁴² Unatoč mnogim ubojstvima koja su mu pripisivali, Capone svoj kraj nije doživio zbog njih nego zbog poreza. U lipnju 1931. godine optužen je za neplaćanje poreza u 24 točke optužnice.¹⁴³ Suđenje je počelo u listopadu iste godine, a u optužnici i presudi, u kojima je obuhvaćeno razdoblje od 1925. do 1927., tvrdilo se da je Capone bio dužan 250.000 dolara, 195.000 dolara, odnosno 200.000 dolara. Prijavljena su dva prekršaja jer nije podnio zahtjev za plaćanje poreza na dohodak 1928. i 1929. godine.¹⁴⁴ Ovaj dio bio je kontradiktoran i nejasan jer je te godine bio oslobođen krivnje. Capone je osuđen na 11 godina zatvora.¹⁴⁵ Zatvorsku je kaznu počeo izvršavati u svibnju 1932. godine u Atlanti. U kaznionici su mu dijagnosticirali neurosifilis, ali zdravstveno stanje bilo mu je stabilno.¹⁴⁶

Capone bi svoju zatvorsku kaznu odležao u cijelosti da nije bilo državnog tužitelja predsjednika Roosevelta, Homera S. Cummingsa, koji je dostavio prijedlog ministarstvu pravosuđa o posebnom zatvoru za najozloglašenije zatvorenike u zemlji, udaljenome mjestu kojemu nitko od obitelji, prijatelja ili suradnika zatvorenika ne bi imao pristup. Ideja se toliko svidjela ministarstvu da je kao idealnu lokaciju predložilo Alcatraz, otok u zaljevu San Francisca. Vojska je kontrolirala otok još od 1850., ali ga je htjela riješiti. U nekadašnjem vojnom zatvoru Alcatrazu disciplina nije bila stran pojam. Savezni ured za zatvore preuzeo je

¹³⁹ Bair, D. (2016.) – str. 189.

¹⁴⁰ Bair, D. (2016.) – str. 194.

¹⁴¹ Bair, D. (2016.) – str. 195.

¹⁴² Bair, D. (2016.) – str. 245.

¹⁴³ Bair, D. (2016.) – str. 255.

¹⁴⁴ Bair, D. (2016.) – str. 297.

¹⁴⁵ Bair, D. (2016.) – str. 307.

¹⁴⁶ Bair, D. (2016.) – str. 310.

kontrolu nad otokom u kolovozu 1934. godine, Alcatraz je postao najozloglašeniji zatvor u zemlji i bio je dom najopasnijim kriminalcima, među koje je spadao i Al Capone.¹⁴⁷

Caponeovo zdravstveno stanje se pogoršalo. U siječnju 1939. godine pustili su ga iz zatvora te je, prema mišljenju vlasti, bio previše bolestan da ga stave u drugi zatvor. Tako su ga premjestili u instituciju na jugu Kalifornije, gdje se liječio od sifilisa.¹⁴⁸ Nakon toga bio je u bolnici u Baltimoreu do ožujka 1940., kad je napokon otišao kući na Floridu. Ostatak života proveo je sa svojom obitelji kod kuće. Umro je 25. siječnja 1947. od zastoja srca.¹⁴⁹

Kao jedan od najvećih kriminalaca 20. stoljeća, Al Capone ostavio je velik trag u kriminalnom svijetu. Svojom pojavom fascinirao je javnost i potaknuo ju je da o njemu stvara legendarne priče, koje i dan danas žive, te je postao inspiracija mnogim autorima godinama nakon smrti. Njegova neustrašivost, hladnokrvnost, ležernost, politička i gospodarska dominacija u Chicagu svrstavaju ga u legende kriminalnog svijeta.

7. LUCKY LUCIANO

Jedan od najistaknutijih talijansko-američkih gangstera svakako je bio Charles Luciano, koji je nadimak Lucky dobio nakon otmice koju je preživio, pri čemu je bio brutalno pretučen, izrezan žiletom i obješen za palce na drvo. Otmica je ostavila posljedice na njegovu licu, koje je bilo puno ožiljaka, a lijeva strana lica mu je „pala“. Među Talijanima je stekao isti ugled kao njegov šef Joe Masseria: čovjek kojeg je nemoguće ubiti.¹⁵⁰ Postojalo je više teorija o tome zašto su Luciana bili oteli. On sam tvrdio je da je to bio način zastrašivanja kako bi napustio savez s Masserijom – jednim od dvojice mafijaških šefova oko kojih se vrtio Kastelamareški rat. Frank Costello iz obitelji Luciano smatrao je kako je to bila policija, koja je od Luciana htjela izvući gdje je Legs Diamond, a policija je mislila kako je glavni razlog bila droga.¹⁵¹ Koji god da je bio pravi razlog, Lucky Luciano, preživjevši brutalni napad, svakako je ušao u legende talijansko-američke mafije.

¹⁴⁷ Bair, D. (2016.) – str. 319.

¹⁴⁸ Bair, D. (2016.) – str. 330.

¹⁴⁹ Bair, D. (2016.) – str. 365.

¹⁵⁰ Reppetto, T. (2004.) – str. 132.

¹⁵¹ Reppetto, T. (2004.) – str. 133.

Rođen kao Salvatore Lucania na Siciliji 1897. godine, Luciano je s obitelji emigrirao u New York 1907. godine u miješano talijansko-židovsko naselje u siromašnom dijelu grada.¹⁵² Zbog imena Salvatore dobio je nadimak Sally, koji nije volio, pa je promijenio ime u Charlie. Napustio je školu s 14 godina te je radio kao dostavljač u tvornici šešira, gdje je zarađivao sedam dolara tjedno.¹⁵³ Dao je otkaz na tom poslu jer je smatrao da od njega neće moći zaraditi za normalan život te je vrijeme provodio u salama za biljar u Ulici Mulberry. Okrenuo se kriminalu i postao član bande Five Points. U kineskoj četvrti u New Yorku prvi se put susreo s opijatima i tad ulazi u posao s drogom, zbog čega je proveo šest mjeseci u popravnom domu s 18 godina. Nakon izlaska iz doma nastavio je provoditi vrijeme na ulici te je zbog iskustva u zatvoru stekao novo kriminalno znanje koje mu je pomoglo dalje u „karijeri“. Bavio se dilanjem i sitnim kriminalom. Godine 1923. savezni agenti ulovili su ga kako dostavlja kokain i opijate njihovu doušniku te je zbog suradnje s policijom bio pušten. Šverc i droga doveli su ga do Arthura Rothsteina, bankara i poduzetnika, koji ga je podučio poslovnim trikovima. Lucky je 1927. godine ušao u savez s notornim Joeom Masserijom, zvanim The Boss, koji ga je pozvao da mu bude glavni čovjek u operacijama u Donjemu Manhattanu.¹⁵⁴

Šverc je primorao Talijane da sklapaju saveze s ljudima izvan njihove zajednice, pa je tako Lucky stvorio veze sa Židovima putem Meyera Lanskyja i Bena Bugsyja Siegela. Lansky i Luciano upoznali su se 1917. godine, a postojalo je više priča o njihovu prvom susretu. Prema jednoj priči, Lansky je branio prostitutku koju je netko pretukao te je u uličnom sukobu prkosio Lucianu, a prema drugoj priči, upoznali su se u zatvorskoj ćeliji s Bugsyjem Siegelom.¹⁵⁵

Na njujorškoj sceni pojavio se Salvatore Maranzano, sicilijanski *capo* iz grada Castellamarelli del Golfo, kasnije poznat kao Masserijin rival u Kastelamareškom ratu. Maranzano je bio jedan od mnogih mafijaša koji su bježali od Mussolinijeve politike te su svoje kriminalne korijene krenuli širiti na novom kontinentu. Zbog urođenog šarma i prirodnog vodstva, imao je mnogo Sicilijanaca uza se. Neki od njih bili su mafijaši Carlo Gambino, Joe Bonanno, Tommy Lucchese i Joe Profaci. U New Yorku se bavio lažiranjem dokumenata talijanskih seljaka kako bi im omogućio ilegalan ulazak u SAD. Taj posao donio mu je veliku zaradu i pristaše s kojima je planirao postati *capo di tutti capi* te car

¹⁵² Reppetto, T. (2004.) – str. 133.

¹⁵³ Reppetto, T. (2004.) – str. 133.

¹⁵⁴ Reppetto, T. (2004.) – str. 134.

¹⁵⁵ Smith Durden, J. (2006.) – str. 60.

organiziranoga kriminala. Maranzanov plan bio je neostvariv prvenstveno jer je titula *capo di tutti capi* bila samo ideja i nedostižan san. U američkim gradovima bande su imale svoje šefove, ali nikad nije postojao jedinstveni vladar koji je iznad svih. Čak ni u talijanskoj mafiji nije postojao *capo di tutti capi*.¹⁵⁶ Maranzana je upravo ta ambicija, da postane apsolutni šef organiziranoga kriminala, dovela u sukob s Masserijom, što je danas poznato kao Kastelamareški rat.

Masseria je dao ubiti Guya Reinu, jednog od svojih podšefova (sub – bosses), jer je smatrao kako bi mogao progovoriti o poslovima koji su se vodili ili ga izdati. Nakon njegova ubojstva izabrao je Reinina nasljednika, kojeg su ubili Reini ljudi. Ovo kružno ubojstvo primjer je kako je sukob tekao i kako su se ljudi ubijali i mijenjali, a sve događaje pratila je sumnja u potencijalnu izdaju. Jedno važno pravilo bilo je ne kontaktirati suprotnu stranu, a upravo je to učinio Lucky Luciano, koji je bio na Masserijinoj strani u ratu. Iza Luckyjeve otmice s početka poglavlja, prema njegovim tvrdnjama, stajali su Maranzano i njegovi ljudi, koji su ga batinama i mučenjem prisilili na ubojstvo Masserije. Masseria je saznao da je Lucky ušao u kontakt s Maranzanom i tražio je Luckyjevo ubojstvo. Lucky je saznao za Masserijine planove i isplanirao njegovo ubojstvo.¹⁵⁷

U travnju 1931. godine, Luciano i Masserija otišli su na ručak te su nakon jela ostali kartati sve dok nisu ostali zadnji u restoranu. Nakon nekog vremena Luciano je otišao na toalet. U tom trenutku u restoran su upala četiri razbojnika za koje se sad zna da su bili Vito Genovese, Bugsy Siegel, Albert Anastasia i Joe Adonis, te su ubili Masseriju pucnjevima iz pištolja. Luciano se vratio te je, prema svjedočenjima novinara, povikao: „Zašto bi itko htio ubiti jadnog Joea?“ iznad Masserije, koji je u ruci držao kartu za poker.¹⁵⁸

Nakon Masserijine smrti Maranzano se proglasio šefom svih šefova i ostvario svoj cilj ne sluteći da je grupica gangstera imala drugačiji plan. S vremenom, novi je šef shvatio što se spremalo, tj. da Adonis, Costello, Genovese i Anastasio pod vodstvom Luciana žele maknuti Maranzana s novostečene pozicije, te je tražio nove saveznike. Pronašao je Vinea Colla, Irca koji je stekao reputaciju kao nemilosrdni i okrutni ubojica te imao nadimak Mad Dog. Maranzano je unajmio Colla da ubije Luckyja nakon što meta dođe u Maranzanov ured u Midtown Manhattanu 10. rujna 1931. godine. Nakon razmatranja zaključili su kako je plan previše očit i da će Lucky shvatiti što će se dogoditi, pa su ga odlučili učvrstiti. Upravo u isto

¹⁵⁶ Reppetto, T. (2004.) – str. 135.

¹⁵⁷ Reppetto, T. (2004.) – str. 137.

¹⁵⁸ Reppetto, T. (2004.) – str. 137.

to vrijeme Lucky Luciano sklopio je savez sa židovskom bandom Meyera Lanskyja s ciljem da ubiju Maranzana na isti dan. *Capo di tutti capi* 10. rujna 1931. godine bio je u svojem uredu. Tad su ga posjetila četiri „savezna agenta“. ¹⁵⁹ Taj je plan bio pametan jer su u to doba racije bile česte, tako da Maranzano nije posumnjao kad su „agenti“ došli i znao je da će s njima morati porazgovarati i podmititi ih da ga ostave na miru. Dogovor je bio koristiti noževe kao ključno oružje jer nisu htjeli uznemiriti druge ljude u zgradi usred dana pucnjavom iz pištolja. U napadu se Maranzano žestoko branio, pa razbojnici nisu imali izbora te su ga usmrtili hicima iz pištolja. ¹⁶⁰

Nakon Kastelamareškog rata došlo je do velikih promjena u strukturi i organizaciji kriminalnih skupina. Termin *obitelj*, po kojem su danas poznate mafijaške skupine, počeli su masovno koristiti u New Yorku. Drugi su koristili izraz *borgata*, što je značilo sekcija ili naselje. ¹⁶¹ Niti jedan naziv nije se svidio Talijanima zbog manjka originalnosti. Druge talijanske skupine, primjerice bande poput Eastmansa, prisvojili su imena svojih vođa, ili Five Point Gang, čiji je član bio i Lucky Luciano, dali su ime na temelju pozicije u kojoj su poslovali. „Šef“ (*boss*) bio je poslovni i politički termin. Joe Bonanno volio je da ga zovu „Otac“ (*Father*). Niže pozicionirani šefovi nazivali su se *capo*, kapetani, šefovi skupine ili skiperi. Savjetnik, ili *consigliere*, pozicija koja je u originalu značila interni arbitar ili pučki pravobranitelj, poslije je postao obiteljski savjetnik. ¹⁶²

Na primjeru trojke koja je svrgnula Maranzana može se vidjeti kako se više nije poštovao tradicionalni poredak unutar organizacije. Joe Adonis nije bio šef obitelji, ali je bio jedan od najvažniji mafijaša u Brooklynu te je imao velik politički utjecaj i snažne veze. Albert Anastasia bio je takozvani podšef Vincea Mangana, koji je bio glavni šef, no ta pozicija nije ga spriječila da zavlada važnim dokom na području Brooklyna te da oko sebe okupi krug plaćenih ubojica. Frank Costello bio je dio Lucianove obitelji te je na temelju poretka bio ispod podšefa Vita Genovesea, no zadržao je svoje nezavisne poslove koje je vodio, među kojima i posao s automatima za klađenje, koji su bili prošireni New Yorkom, a poslije i Louisianom. ¹⁶³

Lucky Luciano bio je ključna figura organiziranoga kriminala 1930-ih godina. Njegovi bliski suradnici bili su dominantni u pojedinim poslovima, pa je tako Joe Adonis vladao

¹⁵⁹ Reppetto, T. (2004.) – str. 138.

¹⁶⁰ Reppetto, T. (2004.) – str. 139.

¹⁶¹ Reppetto, T. (2004.) – str. 140.

¹⁶² Reppetto, T. (2004.) – str. 140.

¹⁶³ Reppetto, T. (2004.) – str. 141.

bruklinskom političkom scenom, Jimmy Hines, političar koji je bio usko povezan s Lucianom, bio je demokrat i jedan od najmoćniji vođa Tammany Halla, političke organizacije u New Yorku, a Meyer Lansky bio je financijski čarobnjak.¹⁶⁴ Na dnu strukture obitelji bili su takozvani momci, ili *the boys*, koji su postali dio obitelji inicijacijom, tj. službenom ceremonijom u kojoj su dali prisegu na vjernost organizaciji. Nisu dobivali plaću niti su dijelili novac nakon neke pljačke nego su se morali otimati za novac.¹⁶⁵

Luciano je preuzeo kontrolu nad mafijaškom scenom i okupio talijanske šefove, kojima je objavio kako neće biti šefa svih šefova, titule koju je Maranzano očajnički želio i koja ga je u konačnici odvela u smrt. Okupljene obitelji zvale su se „Povjerenstvo“. Maranzanova skupina podijeljena je između Joea Profacija i Joea Bonanna u Brooklynu, Vince Mangano vodio je svoju skupinu, a Tommy Lucchese svoju. Skupinu u New Jerseyu vodio je Guarino Wille Moretti. Za razliku od Luciana i Franka Costella, koji su došli u Ameriku kao djeca, i Moretti, koji je rođen u Harlemu, Profaci, Mangano i Bonanno u SAD su stigli kao odrasli ljudi i zadržali su tradicionalne načine vođenja poslova.¹⁶⁶ Tradicionalni Sicilijanci nisu se slagali s Lucianovim načinom života i smatrali su da je opsjednut novcem. Bonanno je mislio kako je bio pod prevelikim utjecajem Lanskyja, kojeg je Luciano jednom prilikom nazvao bratom.¹⁶⁷

Luckyja su 1936. godine uhitili pod optužbom za reketarenje prostitutki nakon godina istrage koju je vodio okružni tužitelj Thomas E. Dewey. Isprva su on i njegovi suradnici pušteni uz jamčevinu od 5000 dolara, no nakon što je Dewey poslao upozorenje kako je Lucky javni neprijatelj br. 1., najmoćniji i najopasniji reketar u državi, Luckyja su pozvali natrag i jamčevina mu je tad porasla na 200.000 dolara.¹⁶⁸ Na suđenju 1936. Luckyja su proglasili krivim i osudili na 30 do 50 godina zatvora. Kaznu je izdržavao u zatvoru Sing Sing u New Yorku.¹⁶⁹

Onda je došao Drugi svjetski rat. SAD je ratovao protiv Italije, što je uzrokovalo pomiješane emocije među talijanskim useljenicima. Iako je Luciano do tada već bio proveo

¹⁶⁴ Reppetto, T. (2004.) – str. 143.

¹⁶⁵ Reppetto, T. (2004.) – str. 144.

¹⁶⁶ Reppetto, T. (2004.) – str. 141.

¹⁶⁷ Reppetto, T. (2004.) – str. 142.

¹⁶⁸ Hickman, P. (2015.) – str. 203.

¹⁶⁹ Powell, H. (2015.) – str. 279.

10-ak godina u zatvoru, njegovo je vrijeme tek došlo. Američka pomorska obavještajna služba znala je da dokove kontroliraju mafijaši i obratila se upravo najvećem od njih za pomoć. Lucky je pristao. Amerikancima su trebale informacije o najboljim mjestima za iskrcavanje na otok, prirodu tla koje je vojska trebala prijeći kao i uvjete cesta, a Lucky je proširio tu molbu među svojim kolegama, koji su naposljetku dali potrebne informacije Amerikancima. Punih pet mjeseci prije iskrcavanja Lucky Luciano uložio je žalbu protiv izrečene kazne, koju je dobio na temelju svojih zasluga za naciju.¹⁷⁰ U prvim danima 1946., sad guverner Dewey, objavio je kako će Lucky Luciano biti oslobođen, ali da neće ostati u SAD-u nego će ga deportirati u Italiju, na rodnu Siciliju. U obraćanju je Dewey rekao kako su oružane snage tražile Lucianovu pomoć, koji je nagovorio svoje kolege da pruže važne informacije o mogućem napadu neprijatelja. Njegovo vrijeme odležano u zatvoru ocijenjeno je zadovoljavajućim. U kasnijem intervjuu za New York Post Dewey je istaknuo kako je Lucianova pomoć ratnoj mornarici bila opsežna i vrijedna.¹⁷¹

U listopadu 1946. Lucky je tajno otišao na Kubu s ciljem da bude što bliže SAD-u i drži pod kontrolom svoje poslove te da se s vremenom tamo i vrati.¹⁷² Na Kubi je bio i Luckyjev važan suradnik te prijatelj Meyer Lansky, koji je bio veliki ulagač u hotele i kockarnice. U prosincu iste godine bila je Havanska konferencija u Hotelu Nacional, prvi sastanak američkog podzemlja u punoj mjeri od sastanka u Chicagu 1932. godine.¹⁷³ Na sastanku su bili svi najvažniji šefovi američkih mafijaških obitelji, od Vita Genovesea do Joea Adonisa, Joea Bonanna, Franka Costella, Tommyja Lucchesea i mnogi drugi. Ako je netko pitao, razlog okupljanja bio je vidjeti Franka Sinatru, koji je tad nastupao i bio velika pjevačka zvijezda.¹⁷⁴ No pravi razlog bio je razgovarati o mafijaškim operacijama i poslovima, ovaj put s Lucianovom nazočnosti. Luciano je otvorio sastanak obaviješću kako će poslove od tada voditi s Kube dok se u SAD-u ne stiša situacija s njegovom deportacijom te je zamolio suradnike da ga oslovljavaju imenom Salvatore Lucania, koje je od tada koristio za obavljanje poslova.¹⁷⁵ S vremenom, zbog njegova javnog prijateljevanja s Frankom Sinatrom i drugim zabavljačima, američka je vlada doznala za njegov boravak na Kubi i tražila je od kubanskih vlasti da ga odande protjeraju. Američke su vlasti uvidjele kako se povećao promet narkotika

¹⁷⁰ Smith, Durden, J. (2006.) – str. 92.

¹⁷¹ Gosch, M., Hammer, R. (2013.) – str. 281.

¹⁷² Gosch, M., Hammer, R. (2013.) – str. 288.

¹⁷³ Gosch, M., Hammer, R. (2013.) – str. 311.

¹⁷⁴ Gosch, M., Hammer, R. (2013.) – str. 316.

¹⁷⁵ Gosch, M., Hammer, R. (2013.) – str. 317.

na relaciji Havana – SAD i znali su da je iza svega toga bio upravo Lucky Luciano. Nakon što Kubanci ništa nisu poduzeli vezano za Lucianovu deportaciju, američka je vlast objavila Kubi da stavlja embargo na uvoz lijekova i drugih važnih medicinskih potrepština na Kubu sve dok Luciano ne bude deportiran u Italiju.¹⁷⁶ Vlada je izričito zahtijevala da Luciana deportiraju u Italiju. Krajem veljače 1947. godine uhitili su ga i deportirali u Italiju.¹⁷⁷

Unatoč američkom pritisku na Italiju što se tiče Luckyja Luciana, on je nastavio voditi mafiju sa Sicilije bez obzira na deportaciju. Odnos talijanske policije prema njemu bio je čudan i išao je u korist Lucianu, koji je dobio putovnicu i vize s kojima je mogao putovati u Švicarsku, Belgiju, Španjolsku i Francusku. U Italiji se Luciano bavio krijumčarenjem cigareta i drogom, točnije heroinom. Osnovao je pogon za proizvodnju heroina, u kojem su prerađivali libanonski morfij.¹⁷⁸

Lucianova dominacija nije se svidjela drugim šefovima. Vito Genovese polako se rješavao svojih rivala, a Lucianovih suradnika. Jedan od njih bio je Albert Anastasia, koji je ubijen 1957. godine.¹⁷⁹ Genovese je iduće godine uhićen. Smatra se kako je upravo Lucky Luciano bio iza njegova uhićenja i u konačnici zatvaranja. Navodno je pomogao u plaćanju jamčevine portorikanskom dileru u zamjenu za njegov lažni iskaz da je Genovese uključen u poslove s drogom.¹⁸⁰ Genovese je osuđen na 15 godina zatvora. Unatoč tome, nastavio je naručivati ubojstva svojih suparnika iz zatvorske ćelije sve do svoje smrti 1969. godine.¹⁸¹

Sreća je Luciana napustila 26. siječnja 1962. godine na napuljskom aerodromu, kad je umro od srčanog udara.¹⁸² Luciano je imao dogovoren sastanak s američkim producentom Martinom Goschom, s kojim se dogovarao o snimanju filma o njegovu životu. Pogrebni obred bio je u Napulju, a došlo je oko 300 ljudi. Lucianova uža obitelj bila je pokopana u SAD-u, pa su od američke vlade tražili da i on bude ondje pokopan, što je u konačnici prihvaćeno. Pokopali su ga na groblju u Queensu, u New Yorku, čime mu se na neki način ostvarila želja da se vrati u SAD.¹⁸³

¹⁷⁶ Gosch, M., Hammer, R. (2013.) – str. 328.

¹⁷⁷ Gosch, M., Hammer, R. (2013.) – str. 329.

¹⁷⁸ Durden Smith, J. (2006.) – str. 105.

¹⁷⁹ Britannica (<https://www.britannica.com/biography/Vito-Genovese>)

¹⁸⁰ Gosch, M., Hammer, R. (2013.) – str. 407.

¹⁸¹ Britannica (<https://www.britannica.com/biography/Vito-Genovese>)

¹⁸² Gosch, M., Hammer, R. (2013.) – str. 449.

¹⁸³ Gosch, M., Hammer, R. (2013.) – str. 452.

Lucky Luciano svakako je dojmjljiva figura u mafijaškoj povijesti. Smatraju ga ocem moderne mafije i „arhitektom“ mafije kakvu danas poznajemo. Organizirao je mafiju po obiteljima, postavio temelje za daljnje djelovanje američke mafije, posebice u New Yorku, gdje su mafijaške obitelji podijeljene na pet najistaknutijih, koje su idućih desetljeća dominirale kriminalnom scenom. Iako nije volio da ga zovu *capo di tutti capi*, svojim djelovanjem unutar mafije svakako je dokazao da je bio upravo to – šef svih šefova.

8. KEFAUVEROVA KOMISIJA

Unatoč tomu što je Hoover uporno negirao postojanje mafije u Americi, početkom 1947. godine mnogo novinara i policajaca vjerovalo je u postojanje nacionalnoga kriminalnog sindikata. Problem je bio taj što se nisu mogli složiti o jasnoj strukturi i području djelovanja. Franka Costella, šefa obitelji Luciano, smatrali su takozvanim Mr. Bigom u očima onih koji su se bavili istraživanjem organiziranoga kriminala. Costello je poslije postao glavna zvijezda ispitivanja koja su bila 1950. godine.¹⁸⁴

Nikakve radnje nisu poduzeli protiv mafije – Hoover ju je negirao, korupcija je vladala posvuda, a vlast se nije trudila ništa od toga promijeniti. Tijekom predsjedničkih izbora 1948. godine velike nade polagale su se u Toma Deweya, za kojeg se smatralo da će postati idući predsjednik SAD-a. Njegova pobjeda bila bi tek početak u borbi protiv organiziranoga kriminala.¹⁸⁵ Na žalost mnogih, Truman ga je pobijedio i tako produljio svoj mandat. Situacija se nije mijenjala. Jedan od onih koji nisu htjeli prihvatiti nemar vlasti bio je Virgil Peterson, direktor Kriminalne komisije u Chicagu. Peterson je bio dio Hooverova FBI-ja, u kojem je brzinski napredovao i postao pomoćnik direktora antigangsterske jedinice. Poslije je postao specijalni agent i vođa triju različitih terenskih ureda. Nije se slagao s Hooverovom politikom prevelike okupiranosti administracijom i birokracijom, kao ni s njegovim strahom od rizika – među kojima je bio i strah od borbe protiv organiziranoga kriminala.¹⁸⁶ Na čelo Kriminalne komisije došao je 1942. godine. Počeo je sastavljanje mafijaškog dosjea na temelju informacija iz postojećih dokumenata komisije, veza s policijom i izvješća o raznim istragama. U kratkom vremenu prikupio je mnogo informacija, koje je mogao dijeliti s

¹⁸⁴ Reppetto, T. (2004.) – str. 251.

¹⁸⁵ Reppetto, T. (2004.) – str. 252.

¹⁸⁶ Reppetto, T. (2004.) – str. 253.

novinarima i drugim antikriminalnim agencijama. Do kasnih 1940-ih stekao je ugled kao vodeći stručnjak u području borbe protiv organiziranoga kriminala u Americi.¹⁸⁷ Zalagao se za to da savezne vlasti preuzmu istragu o mafiji. Jedan od njegovih glavnih saveznika bili su bivši FBI-jev agent Dan Sullivan, koji je postao izvršni direktor Kriminalne komisije u Miamiu, i Warren Olney, koji je bio na čelu kalifornijske Komisije za proučavanje kriminala. Peterson je 1949. godine pozvao državnog tužitelja J. Howarda McGratha da potakne saveznu vladu na početak borbe protiv organiziranoga kriminala. Kao dokaz da se zaista nešto događa Peterson je dostavio dokaze da je Frank Costello povezan s kockanjem i mutnim sindikalnim poslovima upravo u toj branši.¹⁸⁸ Peterson je imao jedan cilj: srušiti mafiju i trudio se svim silama pokrenuti tu akciju. Novinari su već bili upoznati s postojanjem mafije te je Petersonova molba privukla i njihovu pozornost.

U siječnju 1950. godine demokrat Estes Kefauver predstavio je rezoluciju kojom bi odobrili istragu utjecaja organiziranoga kriminala na međudržavnu trgovinu. Kefauver je bio član Senata, a njegovu rezoluciju nisu prihvatili kolege Demokrati ni vođa većine u Senatu.¹⁸⁹ Tijekom borbe Petersona i njegovih saveznika došao je poziv državnog tužitelja McGratha da Peterson i njegovi suradnici sudjeluju na konferenciji američkih odvjetnika u Washingtonu koja je trebala biti u veljači. Na konferenciji je bio i predsjednik Truman, koji je u svom govoru savjetovao saveznom, državnim i lokalnim tužiteljima da surađuju s antikriminalnim skupinama u borbi protiv mafije. Ništa se nije pokrenulo i, kad se činilo da nema prevelike nade za bilo kakav pomak u prihvaćanju rezolucije, došlo je do masakra u „dvorištu“ predsjednika Trumana. U travnju 1950. ubijeni su šef mafije iz Kansas Cityja, Charles Binaggio, i njegov izvršitelj Charles Gargotta u prvom odjeljenju demokratskoga kluba. U javnosti su izašle fotografije tijela ubijenih koji su ležali ispod velikog portreta predsjednika, što je vidjela cijela država. Počeo je pritisak na Trumana. U svibnju su Republikanci prijetili preuzimanjem većine u Kongresu, što je dovelo do Trumanova popuštanja. Senat je dopustio formiranje posebne komisije za borbu protiv organiziranoga kriminala, na čelu s Kefauverom.¹⁹⁰

Većina je smatrala kako će komisija obaviti nekoliko ispitivanja, objaviti pokoje izvješće i završiti rad.¹⁹¹ Komisija na početku nije znala mnogo o organiziranom kriminalu i

¹⁸⁷ Repetto, T. (2004.) – str. 253.

¹⁸⁸ Repetto, T. (2004.) – str. 254.

¹⁸⁹ Repetto, T. (2004.) – str. 255.

¹⁹⁰ Repetto, T. (2004.) – str. 256.

¹⁹¹ Repetto, T. (2004.) – str. 257.

oslanjala se na znanje i informacije koje su imali Peterson i njegovi suradnici. Jedan od ključnih savjetnika svakako je bio povjerenik u FBN-u Harry Anslinger. Iako su i Peterson i Anslinger bili borci protiv organiziranoga kriminala, njihova stajališta o izvoru problema nisu bila jednaka. Anslinger je tvrdio kako je sicilijanska mafija glavna sila unutar američke mafije. Peterson i suradnici bili su skeptični. Njihovo iskustvo navodilo ih je na stav da organizirani kriminal, iako je nacionalnog opsega, nije tako čvrsto organiziran ni etnički ekskluzivan, kako je smatrao Anslinger, te da je izvor u američkoj politici a ne u stranim urotama.¹⁹²

Komisija je počela ispitivanja u Washingtonu, gdje su ispitali Anslingera i Petersona, koji je dva dana objašnjavao ključne stvari o organiziranom kriminalu. Nakon Washingtona na redu je bio Miami.¹⁹³ U prvih nekoliko gradova komisija i njezina ispitivanja izazvala su samo lokalnu pozornost, a da bi privukla nacionalnu medijsku pažnju, na ispitivanjima su trebali biti ljudi koji su senzacije, zvijezde. Prije ispitivanja u Chicagu bila su dva ubojstva - ubijeni su čikaški šef policije Bill Drury i odvjetnik s kojim je razgovarao neposredno prije smrti. Mediji su pisali o ubojstvima i smatrali kako su Druryja ubili baš zato što je trebao biti svjedok pred komisijom i krivili su upravo Kefauverovu komisiju što Druryju nije dala adekvatnu zaštitu kao svjedoku.¹⁹⁴ Isti scenarij bio je i u Los Angelesu, gdje je ubijen odvjetnik Sam Rummel. Priče o ubojstvima i korupciji u Chicagu, Los Angelesu i Philadelphiji upoznale su javnost s organiziranim kriminalom.¹⁹⁵

Nakon nekolicine odrađenih gradova komisija je bila spremna za jedan od najvažnijih gradova u Americi kad je riječ o organiziranom kriminalu – New York. Lokalnim postajama bilo je dozvoljeno snimati ispitivanje, na koje su u New Yorku doveli poznata lica, među kojima su bili Frank Costello i bivši gradonačelnik William O'Dwyer. Costellov je cilj bio uvjeriti javnost kako je on bivši kockar koji je sad uspješan poslovni čovjek, a O'Dwyer je bio u strahu da će podignuti optužnice protiv njega dok je u New Yorku, ali kad je dobio imunitet, pristao je doći na ispitivanje.¹⁹⁶ Costello je bio glavna zvijezda, ali on nije bio spremna na toliku medijsku pompu, koju je izazvala upravo televizija. Kamere lokalne njujorške TV postaje, koju je držao Daily Mail, snimale su Costella i njegov iskaz pred komisijom u ožujku

¹⁹² Reppetto, T. (2004.) – str. 258.

¹⁹³ Reppetto, T. (2004.) – str. 258.

¹⁹⁴ Reppetto, T. (2004.) – str. 259.

¹⁹⁵ Reppetto, T. (2004.) – str. 261.

¹⁹⁶ Reppetto, T. (2004.) – str. 262.

1950. godine. Gledanost dnevnog programa bila je 17 put veća od gledanosti svjetskog prvenstva.¹⁹⁷

Tijekom ispitivanja članovi komisije svojim su pitanjima htjeli pokazati javnosti kako je Costello zaista bio dio organiziranoga kriminala upozoravajući na veze s ostalim mafijašima. Costello se tijekom ispitivanja žalio na svjetla TV kamera, a njegovi odvjetnici zahtijevali su da se kamere ugase. To se nije dogodilo, ali su kamere snimale samo Costellove ruke, što je, prema mišljenju mnogih, bila pogreška jer se tako javnosti impliciralo da Costello nešto skriva. Kamere su snimale njegove nervozne ruke, koje su se igrale čašom vode, papirima, naočalama, što je indiciralo da Costello laže. Kamere nisu snimale njegovo lice, ali fotoreporter u prostoriji jesu. Fotografije koje su prikazivale nervoznoga Costella dok briše čelo rupcem završile su na večernjim vijestima.¹⁹⁸

Treći dan Costello nije došao na ispitivanje pod izlikom da se ne osjeća dobro.¹⁹⁹ Unatoč Kefauverovu inzistiranju da se nastavi ispitivanje, Costello ga je taj dan izbjegao pravdajući se da nije uhićen i da ima pravo ne doći zbog bolesti. Nakon vikenda Costello se vratio. Pitanje koje ga je dovelo u probleme bilo je što je učinio za svoju zemlju kao dobar građanin, na što je Costello odgovorio da je plaćao porez. Odbijao je pokazati svoja financijska izvješća te su postojali jasni dokazi da nije plaćao porez.²⁰⁰ Costello je 1952. godine osuđen na nepoštovanje Senata, za što je dobio 18 mjeseci zatvora. Nakon toga osuđen je za izbjegavanje plaćanja poreza, za što je dobio tri godine zatvora.²⁰¹

Bivši gradonačelnik O'Dwyer bolje je podnosio ispitivanje na početku. Govorio je o svojim ranim godinama i ratnom iskustvu s ciljem da javnosti bude dosadno i da se gubi vrijeme. Nakon što su se gledatelji počeli žaliti na njegov iskaz, koji nije bio povezan s temom, O'Dwyera su počeli ispitivati o neuspjehu da uhiti pojedine mafijaše i o njegovoj vezi s Costellom.²⁰² S vremenom, postao je sve nervozniji i u naletu bijesa optužio je senatora Tobeya, koji je bio član komisije, da je uzimao potporu za kampanju od njujorških kockarnica i kockara. Kad se ta optužba pokazala lažnom, O'Dwyer se morao ispričati. Njegovo svjedočenje pokazalo je javnosti veliki stupanj korupcije u američkoj vlasti.²⁰³

¹⁹⁷ Reppetto, T. (2004.) – str. 263.

¹⁹⁸ Reppetto, T. (2004.) – str. 263.

¹⁹⁹ Reppetto, T. (2004.) – str. 263.

²⁰⁰ Reppetto, T. (2004.) – str. 264.

²⁰¹ Reppetto, T. (2004.) – str. 267.

²⁰² Reppetto, T. (2004.) – str. 264.

²⁰³ Reppetto, T. (2004.) – str. 265.

U završnom izvješću Kefauverova je komisija spominjala je postojanje kriminalnog sindikata koji je kontrolirala upravo talijanska mafija, ali ono ključno što je nedostajalo bio je jasan dokaz. Mnogi su se svjedoci pozivali na peti amandman američkog ustava ili tijekom svog iskaza nisu dali nikakve konkretne informacije, što je otežalo posao komisiji. S druge strane, vrsni detektivi i inspektori koji su se bavili praćenjem mafijaša na ispitivanjima su davali dokaze o postojanju mafije i upozoravali na poslove i veze koje su imali. Agent Federalnog ureda za narkotike svjedočio je kako je mafiju vodio skup nadređenih u Palermu, koji je imenovao glavne osobe u mafiji u SAD-u. Spomenuo je nekoliko mafijaških šefova, među kojima se isticao Joe Profaci. Iako je komisija za najtraženijeg čovjeka postavila Franka Costella, FBN-ova tajna lista na prvo je mjesto postavila Vita Genovesea, a Lucky Luciano bio je na vrhu međunarodne liste. Znalo se da se droga krijumčari u SAD jer ondje nisu sadili biljke opijuma i koke. To nije bilo dovoljno da se dokaže kako je talijanska mafija vladala američkom.²⁰⁴ Unatoč tome, komisija je povezala kako su mafijaški šefovi i velika imena mafije talijanskog podrijetla. Isto tako, smatrala je kako je američka mafija proizvod američkog društva, a posebice korumpirane lokalne politike.²⁰⁵

Nakon Kefauverove komisije u mafiji je došlo do takozvane smjene straže. Vince Mangano ubijen je u Philadelphiji, a njegov je brat nestao i poslije je proglašen mrtvim. Joe Adonis završio je u zatvoru zbog kocke te je dobrovoljno otišao u Italiju kako bi izbjegao deportaciju nakon izlaska iz zatvora. Costello je završio u zatvoru, a poslije je ranjen. Preživio je, ali mu je bilo zabranjeno govoriti o mafiji nakon 1957. godine. Umro je prirodnom smrću 1973.²⁰⁶

Kefauverova komisija zaista je ostvarila velik uspjeh i učinila do tada nezamislivo. Velika mafijaška imena, poput Costella, Adonisa, Dalitza i drugih, doveli su pred lice pravde. Razbijen je mit o mafiji kao nepostojećoj i nedodirljivoj organizaciji, koja više nije bila samo mrtvo slovo na papiru. Javnost se u to uvjerala prateći ispitivanja i iskaze. Ta su ispitivanja promijenila način na koji su na mafiju dotad gledali, a komisija je postavila temelje za daljnju borbu protiv nje, što se nastavilo i u drugoj polovici 20. stoljeća. Nakon sastanka u Apalachinu čak ni J. Edgar Hoover nije mogao negirati postojanje organiziranoga kriminala.

²⁰⁴ Reppetto, T. (2004.) – str. 266.

²⁰⁵ Reppetto, T. (2004.) – str. 266.

²⁰⁶ Reppetto, T. (2004.) – str. 267.

Kefauverova ispitivanja stvorila su javno mišljenje o mafiji, a Apalachin je potaknuo saveznu vlast da se pokrene.²⁰⁷

9. POSLJEDICE RICO-A: „COMMISSION CASE“ 1985.

Tijekom '70-ih godina mafija je ostvarila velike poslovne uspjehe. FBI se trudio pratiti njezine korake, no posao nije bio lak. Prema magazinu Time, mafija je na nacionalnoj razini zarađivala 48 milijardi dolara godišnje, od čega je polovica bila neto dobit. Savezna je policija 1960-ih ulagala velike napore u uništenje mafije – čak je i FBI prošao kroz reorganizaciju, pri čemu je kao prioritet postavio upravo organizirani kriminal. Stvarali su se odredi za organizirani kriminal, koji su bili pod strogim nadzorom upravitelja. U borbi protiv mafije sudjelovali su policajci, tisuće agenata i pravnici. Savezne snage bile su sastavljene od tužitelja koji su djelovali u gradovima u kojima je bila mafija, a u drugim gradovima, u kojima nije bilo mafije, odvjetnici su stavljali organizirani kriminal kao prioritet.²⁰⁸

Tijekom Hooverova vođenja FBI-ja agenti nisu smjeli ići na tajne zadatke, a sad su glumili mafijaške suradnike. U New Yorku je agent Joe Pistone trebao dati prisegu za ulazak u obitelj Bonanno.²⁰⁹ Kongres je FBI-ju i drugim agencijama omogućio sredstva koja su im olakšala istragu mafije. Prisluškivanje elektroničkim pomagalima postalo je toliko često da mafijaši više nisu znali gdje bi se tajno sastajali. Vlada je uvela i program zaštite svjedoka kako bi zaštitila i pružila utočište onima koji bi svjedočili protiv mafijaša. Ti svjedoci bili su doušnici koji bi svojim svjedočenjem bili oslobođeni optužbi kojima su ih teretili, a program im je nudio potpunu promjenu identiteta. Prije pojave programa zaštite svjedoka doušnik bi otišao nekamo daleko potpuno sam, ostavljajući iza sebe obitelj. Nakon uvođenja takvog programa doušnik je dobio novac i drugu pomoć vlade, kako za tebe tako i za obitelj. Do 1980-ih gotovo 4000 ljudi koristilo je program za zaštitu svjedoka.²¹⁰

Borba vlasti protiv mafije nastavila se i tijekom 1980-ih. Predsjednik Ronald Reagan osnovao je 1983. godine komisiju koja ga je savjetovala o poboljšanju zakona protiv organiziranoga kriminala. Na čelu te komisije bio je sudac saveznog žalbenog suda Irving

²⁰⁷ Reppetto, T. (2004.) – str. 269.

²⁰⁸ Reppetto, T. (2007.) – str. 228

²⁰⁹ Reppetto, T. (2007.) - str. 229.

²¹⁰ Reppetto, T. (2007.) - str. 229.

Kaufman, koji je tijekom suđenja za Apalachin osudio jednog mafijaša. Nažalost, Kaufman se nije pokazao kao efikasan vođa jer nije bio uključen u savjetodavnu komisiju.²¹¹

Sjedište mafije bio je New York, u kojem je kontrola mafije bila toliko jaka da je jedna njujorška obitelj za ručak jela gotovo sve što je bilo pod kontrolom pet mafijaških obitelji. Ako je za večeru bila riba, onda je sigurno bila s riblje tržnice Fulton, kojom je dominirala obitelj Genovese, govedinu i perad kontrolirale su obitelji Bonanno, Lucchese i Gambino.²¹² Gradom su dominirali sindikati koji su bili pod kontrolom mafije. FBI je prisluškivanjem pet njujorških obitelji počeo prikupljati ključne informacije pod vodstvom šefa Ureda za posebne operacije Jima Kallstroma. Njegovi agenti postali su stručnjaci u postavljanju uređaja za prisluškivanje, kao i kamera, što im je olakšalo posao. Mikrofone i bubice postavljali su na mjestima na kojima su se šefovi sastajali. Tako je jedna postavljena u Palma Boys Clubu, u istočnom Harlemu, gdje su agenti prisluškivali razgovore Tonyja Salerna, u restoranu u kojem je obitelj Colombo imala svoje sastanke. Agenti su čak uspjeli uređaje za prisluškivanje staviti u kuću Paula Castellana, koja je bila poznata pod nazivom „Bijela kuća“ u Staten Islandu. Obitelj Lucchese bila je pametnija, pa su oni svoje sastanke imali u automobilu, točnije - u crnom Jaguaru koji je pripadao Salu Avellinu, koji je bio pripadnik obitelji. FBI je i u automobil uspio priključiti uređaje za prisluškivanje.²¹³

Cilj je bio prikupiti sve informacije i dostaviti ih kao dokaze pred sud. Na scenu je došao Rudy Giuliani, koji je 1983. godine bio imenovan na čelo Ureda državnog odvjetnika južnog okruga SAD-a.²¹⁴ Znanje o mafiji Giuliani je stekao upravo od mafijaša. Zahvaljujući memoarima Joea Bonanna iz 1983., Giuliani je naučio mnoga toga o organizaciji i njezinu djelovanju. Nakon donošenja RICO-a FBI i savezni tužitelji svoje su operacije usmjerili na obitelji a ne na pojedince te su prikupili golemu količinu dokaza. Dva su slučaja najbolje dokazala Giulianijevu borbu protiv organiziranoga kriminala. Prvi je bio slučaj „Pizza“, koji je pokrenulo ubojstvo Carminea Galantea. Otkriveno je kako je većina tragova vodila prema Sicilijancima koji su bili pod zaštitom obitelji Bonanno i Gambino. Galantea je ubio sicilijanski imigrant Salvatore Catalano. Suđenje u kojem su optuženicima stavljali na teret

²¹¹ Reppetto, T. (2007.) – str. 233.

²¹² Reppetto, T. (2007.) - str. 229.

²¹³ Reppetto, T. (2007.) – str. 237.

²¹⁴ Reppetto, T. (2007.) – str. 237.

krijumčarenje droge i pranje novca, kao i RICO urotu te srodno kazneno djelo upravljanja kontinuiranim zločinačkim pothvatom, počelo je 1985. i trajalo je 18 mjeseci.²¹⁵

Drugi veliki slučaj za Giulianija bio je upravo „Komisija“, koji je dobio naziv po terminu koji se koristio za pet mafijaških obitelji u New Yorku: Gambino, Genovese, Lucchese, Colombo i Bonanno. Proces je vodio Michael Chertoff, u kojeg je Giuliani imao veliko povjerenje i koji je bio njegov pomoćnik. Uhićeni su šefovi pet obitelji kao i njihovi suradnici – podšefovi, savjetnici i drugi. Suđenje je počelo u rujnu 1986. godine. Giuliani je dokazivanje postojanja mafije počeo tako što je krenuo od njezinih ishodišta u SAD-u. Dotaknuo se njujorških mafijaških šefova, Lupa Saitte, Joea Morella i njihove bande, kao i njihovih suđenja. Dovedeni su i oni koji su, prema mišljenju mafije, bili izdajnici – Angelo Lonardo, koji je bio bivši šef mafije u Clevelandu, i Jimmy Fratianno, zvani The Weasel, koji je djelovao u Los Angelesu. Oni su iz svojeg iskustva ispričali kakav je bio život u mafiji. Agente koji su sudjelovali u raciji sastanka u Apalachinu pozvali su kao svjedoke. Agent FBI-ja Joe Pistone, poznat kao Donnie Brasco, bio je još jedan svjedok. Odvjetnici obrane uporno su tvrdili da mafija ne postoji sve dok jedan od odvjetnika u svojem obraćanju nije rekao da ipak postoji.²¹⁶

U studenom 1986. svi optuženici bili su proglašeni krivima te su svi osim jednog bili osuđeni na 100 godina zatvora. Uzevši u obzir da su svi bili muškarci u starijoj životnoj dobi, bilo je jasno da su njihove mafijaške karijere gotove. Svaka njujorška mafijaška obitelj bila je optužena za svoje RICO slučajeve. Mafijaše diljem zemlje, ne samo u New Yorku, zadesila je ista sudbina.²¹⁷

10. JOHN GOTTI

Mafijaš koji je krajem 20. stoljeća privukao veliku medijsku pozornost svakako je bio John Gotti. U odnosu na druge mafijaške šefove, Gotti je kasno postao šef. Lucky Luciano bio je prvi šef New Yorka s 34, a Al Capone imao je 26 godina kad je preuzeo Chicago. Rođen 1940. godine, Gotti je s 45 godina bio *capo* srednje razine. Tijekom '60-ih napredovao je od

²¹⁵ Reppetto, T. (2007.) – str. 239.

²¹⁶ Reppetto, T. (2007.) – str. 241.

²¹⁷ Reppetto, T. (2007.) – str. 242.

uličnoga grubijana do sitnog provalnika i kradljivca automobila u Brooklynu.²¹⁸ Bio je dio bande koja je bila pod vodstvom *capa* Carminea Fatica. S vremenom je postao otmičar aviona u zračnoj luci J. F. Kennedy. Počeo je surađivati s lopovom pod imenom Willie Boy Johnson, koji mu je postao vjerni pratitelj.²¹⁹

FBI ga je 1967. uhitio zbog otmice aviona te je bio optužen za još dvije otmice u New Jerseyu, što je rezultiralo kaznom zatvora od četiri godine. Nakon izlaska dobio je poziv Carminea Galantea da se pridruži obitelji Bonanno, ali se Gotti ipak vratio Faticu.²²⁰ Gotti je bio upleten u ubojstvo otmičara Gambinova nećaka, koji je isprva tražio od Carla Gambina 10.000 dolara, no u konačnici mu je ipak ubio nećaka. Otmičara Jamesa McBratneya su Gotti i dva suradnika, Angelo Ruggiero i Ralph Galione, „uhitili“ praveći se da su policajci. McBratney je shvatio da nisu policajci te se počeo odupirati, što je rezultiralo time da su ga Ruggiero i Galione upucali i ubili. Obojica su bili uhićeni, a Galione je naposljetku ubijen jer nije izvršio posao prema planu te kako bi ga spriječili da progovori. Gotti je nestao, ali ga je FBI pronašao pomoću doušnika. Osuđen je na četiri godine, ali je odležao samo dvije. Nakon izlaska iz zatvora postao je dio obitelji Gambino. Gottijev pokrovitelj Dellacroce imenovao ga je šefom bande koju je do tada vodio Gottijev šef Fatico, koji se morao povući zbog bolesti. Gottijeva specijalnost bile su otmice aviona, lihvarstvo i, potiho, droga. Ovo zadnje bilo je kršenje pravila šefa obitelji Gambino, Paula Castellana. U skupini koju je vodio Gotti bio je i njegov brat Gene, koji se aktivno bavio drogom, a dio zarade davao je Johnu. U kasnim '70-ima polako su ga počeli primjećivati mafijaši iz Queensa i Brooklyna.²²¹

Na ulicama Queensa 1984. godine Gotti je imao incident s vozačem koji je nervozno trubio jer je Gottijev auto blokirao njegov. Počela je tučnjava između vozača i Gottijevih ljudi te je naposljetku došao i Gotti, koji ga je dodatno premlatio i opljačkao. Vozač je zvao policiju, koja je stigla u restoran u kojem je Gotti poslije sjedio i uhitila ga.²²²

U prosincu 1985. godine šef obitelji Gambino, Paul Castellano, te njegov vozač i tjelohranitelj ubijeni su na Manhattanu. Ubojstvo su počinila četiri muškarca, koji su žrtve presreli dok su izlazili iz automobila. Ubojstva su povukla mnoga pitanja, a najvažnije je bilo

²¹⁸ Reppetto, T. (2007.) – str. 246.

²¹⁹ Reppetto, T. (2007.) – str. 246.

²²⁰ Reppetto, T. (2007.) – str. 246.

²²¹ Reppetto, T. (2007.) – str. 247.

²²² Reppetto, T. (2007.) – str. 247.

tko je ubio šefa jedne od pet najutjecajnijih mafijaških obitelji u New Yorku.²²³ Agentima FBI-ja koji su pratili obitelji nije dugo trebalo da sumnju bace upravo na Johna Gottija. Gotti je naslijedio Castellana i nakon njegova ubojstva sazvao je sastanak tvrdeći da ne zna tko je ubio Castellana iako je svim mafijašima bilo poprilično jasno tko je naručio ubojstvo. Obitelj Gambino bila je zadovoljna, ali ostale nisu. Šef obitelji Genovese, Chin Gigante, smatrao je kako je Gotti prekršio pravila jer nije dobio dozvolu drugih obitelji da naruči Castellanovo ubojstvo.²²⁴

Nakon ubojstava i dolaska na poziciju šefa obitelji Gambino, John Gotti postao je općepoznat javnosti. Nije se sramio kamera. Dapače, uživao je u pažnji koju je dobivao, što ga je razlikovalo od drugih mafijaških šefova, koji su se trudili ostati neprimijećeni. Na suđenju za premlaćivanje vozača u Queensu pretučeni je čovjek bio svjestan tko je John Gotti i tvrdio je kako se ne sjeća ničega, čime je sebi spasio život, a Gotti je bio slobodan čovjek. Sloboda je bila kratkog vijeka jer je tužiteljica Giacalone izvijestila sud kako je Gotti prijetio vozaču i tražila je da ga zatvore kako ne bi utjecao na žrtvu. Završio je u pritvoru na Manhattanu. Ista ta tužiteljica ušla je u sukob s FBI-jem kad je otkrila da je Gottijev suradnik Willie Boy Johnson bio FBI-jev doušnik više od 15 godina.²²⁵ Upravo je on upozorio FBI da je Gotti bio sudionik McBratneyeva ubojstva. Zbog opasnosti da će ga ubiti, FBI je odustao od toga da ga pozovu kao svjedoka. Suđenje je bilo kaotično. Johnson nije svjedočio, a Gotti je potplatio članove porote, pa su ga oslobodili.²²⁶

Gotti je nastavio karijeru nakon izlaska iz zatvora 1986. godine te je bio medijska senzacija. Imao je rutinu i ustaljeni raspored aktivnosti, a dani su mu se sastojali od kartanja, druženja u klubu, odlazaka na skupe večere i druženja s atraktivnim ženama, među kojima su bile i supruge mafijaša, što je bilo strogo zabranjeno.²²⁷ Svojim izgledom, stavom i odjećom privlačio je veliku pozornost. Htio je u javnosti stvoriti imidž razmetljivog, samouvjerenog i karizmatičnog šefa.

Gottijevi najžešći kritičari bili su njegovi kolege mafijaši, koji se nikako nisu slagali s Gottijevim kršenjem tradicionalnih i temeljnih pravila mafije. Mafijaški poslovi uvijek su trebali ostati privatni i nepoznati javnosti. Gotti je tijekom intervjua otvoreno govorio da je

²²³ Reppetto, T. (2007.) – str. 245.

²²⁴ Reppetto, T. (2007.) – str. 250.

²²⁵ Reppetto, T. (2007.) – str. 251.

²²⁶ Reppetto, T. (2007.) – str. 252.

²²⁷ Reppetto, T. (2007.) – str. 252.

mafijaš i time je organiziranom kriminalu dao izgled.²²⁸ Zbog svoje svakodnevne rutine olakšao je FBI-ju posao u praćenju i prisluškivanju. Također, u obitelji Gambino stavio je i sina, što je isto tako bilo protiv pravila mafije.²²⁹

Tijekom kasnih '80-ih Gotti je počeo surađivati sa Sammyjem Gravanom, poznatim kao The Bull, nemilosrdnim ubojicom, kojeg je Gotti iskorištavao iz poslovnih razloga. Gambino je postao *consigliere* obitelji Gambino, ali je i dalje bio Gottijev plaćeni ubojica. Početkom 1990. Gotti je postavio Gravana kao *underbossa*, i to baš kad mu je FBI bio za petama.²³⁰ Time bi Gravano mogao voditi obitelj u slučaju da Gotti završi u zatvoru. Gravanova reputacija nemilosrdnog ubojice ono je na što se Gotti primarno oslanjao i gledao je na to kao na nešto zbog čega bi ga se drugi mogli bojati. Do iste godine FBI je sakupio dovoljno informacija i dokaza da na temelju RICO-a pokrene slučaj protiv Gottija za lihvarenje, ubojstvo Castellana, neplaćanje poreza i dr. Gotti, Gravano i drugi članovi obitelji Gambino uhićeni su 11. prosinca 1990. godine.²³¹ Prije suđenja četiri su odvjetnika bila maknuta sa slučaja jer su prepoznati na „bubicama“ u razgovoru s Gottijem, zbog čega bi ih morali pozvati kao svjedoke. Gravanu je sigurno prijetio doživotni zatvor, te je odlučio kako će svjedočiti protiv Gottija da bi sebi smanjio kaznu. U mafijaškom svijetu Gravano je postao drucker ili „rat“. Tužitelji su se bojali kako će Gravano na suđenju promijeniti priču. Ipak, njegova je molba prihvaćena i postao je pokajnik.²³² Ispričao je sve. Objasnio je hijerarhiju obitelji i jasno rekao da je Gotti bio šef, a on ispod njega, opisao je poslove obitelji Gambino i način na koji je Gotti stekao svoje veliko bogatstvo.²³³

Gotti je 1992. godine osuđen na doživotni zatvor u Illinoisu, u kojem je i umro 2002. godine. Na njegov sprovod u New Yorku došlo je malo mafijaša, no mediji su mu posvetili istu vrstu pozornosti koju su pridavali pogrebima princeze Diane i JFK-a.²³⁴ Gravanovu su kaznu s 20 godina smanjili na pet zbog suradnje s vlastima. Iz zatvora je izašao 1995. i napustio program za zaštitu svjedoka pod kojim je do tada bio. U suradnji s autorom Peterom Maasom, izašla je njegova biografija „Underboss“. Ponovno je završio u zatvoru nakon što je 2000. uhićen sa suprugom, kćeri i njezinim dečkom pod optužbom da su upravljali

²²⁸ Reppetto, T. (2007.) – str. 254.

²²⁹ Reppetto, T. (2007.) – str. 255.

²³⁰ Reppetto, T. (2007.) – str. 255.

²³¹ Reppetto, T. (2007.) – str. 257.

²³² Reppetto, T. (2007.) – str. 259.

²³³ Reppetto, T. (2007.) – str. 260.

²³⁴ Reppetto, T. (2007.) – str. 261.

narkolancem prodaje ecstasyja, od čega su zaradili 500.000 dolara, te je za to osuđen na 20 godina zatvora.²³⁵

11. ZAKLJUČAK

Dolaskom talijanskih emigranata na američko tlo počinje novo razdoblje mafije. Suprotno nekim vjerovanjima, mafija u Americi nije nastala nakon što su došli Talijani nego je prolazila kroz procese jasnog formiranja i razvoja do mafije kakva je danas poznata svijetu. Od Crne ruke, prve mafijaške obitelji Morello, pa sve do Ala Caponea, Luckyja Luciana i pet obitelji te Johna Gottija, svijet organiziranoga kriminala dobio je poznati oblik. Veza između politike i mafije samo je pokazatelj kako organizirani kriminal nije poznao granice. Upetljanost u sindikate, potplaćivanje političara i sudaca bili su klasični primjeri mafijaškog rada, protiv kojeg su se vlasti godinama borile. Osnivanjem FBI-ja i postavljanjem mafije na vrh liste prioriteta počeo je rat vlasti s mafijom u SAD-u. Predan i neumoran rad FBI-ja, sudova, tužitelja i drugih te donošenje RICO-a, važnog zakona na temelju kojeg su pokrenuti mnogi sudski procesi protiv mafije, rezultirali su padom do tada nedodirljivih mafijaških šefova i njihovih obitelji. Svakako možemo reći kako je slučaj „Povjerenstvo“ 1985. godine bio početak kraha mafije koju je izgradio Lucky Luciano.

Zbog misterioznosti i statusa legende mafija je uvijek budila znatiželju i izazivala fascinaciju među ljudima, što je vidljivo i u popularnoj kulturi, posebice u kulturnim filmovima, poput trilogije „Kum“, „Dobri momci“, „Lice s ožiljkom“, u TV seriji „Obitelj Soprano“ i dr., čiji su autori htjeli prikazati mafiju izbliza, njezinu hijerarhiju, tradiciju i pravila. Iako često romantizirana, tema organiziranoga kriminala i u Italiji i u Americi nastavlja intrigirati javnost i mnoge autore koji pišu o najznačajnijim mafijašima 20. stoljeća, o razdoblju u kojem je mafija dominirala. Ipak, ne smijemo zaboraviti da je svijet organiziranoga kriminala jeziv i opasan te da je godinama svojim pravilima i aktivnostima sijao strah među običnim pukom.

²³⁵ Reppetto, T. (2007.) – str. 262.

12. BIBLIOGRAFSKI PODACI

1. Bair, D. (2016.) *Al Capone : his life, legacy, and legend*, New York: Penguin Random House LLC
2. Critchley, D. (2009.) *The origin of organized crime in America : the New York City Mafia, 1891–1931*, New York: Routledge
3. Dash, M. (2009.) *The first family: terror, extortion, revenge, murder, and the birth of the American mafia*, New York: Random House
4. Gosch, M., Hammer, R. (2013.) *The Last Testament of Lucky Luciano*, New York: Enigma Books
5. Jacobs, James B. (2006.) *Mobsters, unions, and feds : the Mafia and the American labor movement*, New York: New York University Press
6. Kobler, J. (2003.) *Capone: The Life and World of Al Capone*, New York: Da Capo Press
7. Powell, H. (2015.) *Lucky Luciano: the man who organized crime in America*, Fort Lee: Barricade Books Inc.
8. Reppetto, T. (2004.) *American Mafia: a history of its rise to power*, New York: Henry Holt and Company, LLC
9. Reppetto, T. (2007.;2010.) *Bringing down the mob: the war against the American Mafia*, New York: Henry Holt and Company, LLC
10. Smith, Jo D. (2006.) *Mafija: kompletna povijest organiziranog kriminala*, Zagreb: Večernjakova knjiga, d.o.o.
11. *Vito Genovese* (1998.) Encyclopædia Britannica, Inc, <https://www.britannica.com/biography/Vito-Genovese>, zadnja izmjena: 22. veljače 2022.
12. *Volstead Act* (1998.) Encyclopædia Britannica, Inc, <https://www.britannica.com/topic/Volstead-Act>, zadnja izmjena: 21. Studenog 2019.